

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 maj justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Camilla Hansén* (MP) av sagt sig uppdraget som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Louise Thunström som suppleant i EU-nämnden och att Miljöpartiets partigrupp anmält Rasmus Ling som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Andre vice talmannen förklarade vald *från och med den 1 augusti* till

suppleant i EU-nämnden

Louise Thunström (S)

Andre vice talmannen förklarade vald till

ersättare i riksdagsstyrelsen

Rasmus Ling (MP)

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2022/23:2397 till justitieutskottet

2022/23:2395 och 2398 till konstitutionsutskottet

2022/23:2396 till konstitutionsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Konstitutionsutskottets betänkanden
2022/23:KU33 Indelning i utgiftsområden
2022/23:KU36 Riksrevisionens rapport om de statliga servicekontoren i ny regi
2022/23:KU37 Ett effektivare förfarande för att fastställa och fördela begravningsavgiften till Svenska kyrkan
2022/23:KU38 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2022, m.m.
2022/23:KU39 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Finansutskottets betänkande
2022/23:FiU40 Riksrevisionens rapport om åtgärder med anledning av trakasserier, hot och våld vid statliga myndigheter

Civilutskottets betänkande
2022/23:CU17 Erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område – 2019 års Haagkonvention

Trafikutskottets betänkanden
2022/23:TU12 Digitaliserings- och postfrågor
2022/23:TU15 Riksrevisionens rapport om Transportstyrelsens tillsyn

*Redovisning av
skatteutgifter*

§ 6 Redovisning av skatteutgifter 2023

Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU20
Redovisning av skatteutgifter 2023 (skr. 2022/23:98)
föredrogs.

Anf. 1 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det hör inte till vanligheterna att en skrivelse som inte har föranlett några motioner och som det inte finns några yrkanden om debatteras i kammaren. Likväl är det viktigt att uppmärksamma skrivelsen om regeringens redovisning av skatteutgifter.

Redovisning är en väsentlig del i en förtroendebransch som politiken. I Sverige har vi det sjätte högsta skattetrycket i världen. Hushållens största utgift är skatterna.

Det ställs många krav på ett perfekt skattesystem. Det ska både vara och upplevas vara rättvist. Det ska vara enkelt, begripligt och transparent. Och inte minst ska det ha inbyggda incitament som stimulerar till arbete och leder till god ekonomisk utveckling och tillväxt.

Nu är vårt skattesystem mycket långt ifrån att vara perfekt; därför är det ännu viktigare att det är transparent. Skattebetalarna ska få veta hur mycket skatt som tas ut och vad skatterna går till. För skattesystemets legitimitet och effektivitet är det mycket viktigt med noggranna redovisningar av hur skattemedlen används.

Skatteutgifter kan definieras som stöd till hushåll och företag som uppstår genom särregler i skattelagstiftningen. För att synliggöra stödet krävs

att en jämförelsenorm för skatteuttaget definieras. En skatteutgift uppstår om skatteuttaget för en viss grupp eller en viss kategori av skattebetalare är lägre än vad som är förenligt med normen.

Redovisningen av skatteutgifter kan sägas fylla i huvudsak två syften. Det första syftet är att synliggöra de stöd till företag och hushåll som finns på budgetens inkomstsida och som helt eller delvis har samma funktion som stöd på budgetens utgiftssida.

Det andra syftet med redovisningen är att belysa graden av enhetlighet i skattesystemet. Genom att minska enhetligheten och öka komplexiteten i skattesystemet kan skatteutgifter sägas gå emot principen om att skatte- reglerna ska vara generella, enkla och tydliga.

Samhällsekonomisk effektivitet innebär att samhällets resurser används på ett effektivt sätt för att skapa så hög välfärd i samhället som möjligt. Skatter, oavsett om de är enhetliga eller inte, orsakar vanligen snedvridningar och en ineffektiv resursallokering i samhället. I vissa fall kan avvikelser från enhetlig beskattning, åtminstone teoretiskt sett, förbättra effektiviteten och därmed höja välfärden i samhället.

Hur en skatteutgift påverkar välfärden beror på vilken värdegrund som bedömningen utgår från, exempelvis vilken vikt som läggs vid fördelningen av tillgångar. En vanligt förekommande förenkling är att en åtgärd antas leda till ökad välfärd om vinsterna för dem som vinner på en regel- förändring kan kompensera förlusterna för dem som förlorar på den.

Även om det vore önskvärt att göra en kvantitativ bedömning av en skatteutgifts bidrag till förbättrad samhällsekonomisk effektivitet är detta oftast inte praktiskt möjligt eftersom det ställer stora krav på data och metod. En kvalitativ bedömning går dock ofta att göra. Ytterst måste det demokratiska beslutssystemet värdera förändringen och anse att den nya fördelningen är acceptabel. Och det är precis det vi gör i skatteutskottet.

Fru talman! Jag vill avsluta med några nyheter från årets redovisning av skatteutgifterna.

I budgetpropositionen för 2023 aviserades att tillfällig skattefrihet för laddel på arbetsplatsen införs från och med den 1 juli i år. Syftet är att underlätta omställningen till en fossilfri fordonsflotta. Införandet av skattebefrielsen ger upphov till den nya skatteutgiften A39, Skattefrihet för laddel på arbetsplatsen.

Att aktivt medverka till omställning av fordonsflottan är mycket angeläget, och det är just den typen av positiva och utvecklingsbejakande klimatåtgärder som vi måste ha mer av i stället för regleringar och pålagor. Bortfallet av skatteintäkter som åtgärden leder till är därför väl motiverat.

Skatteutgift F9, Nedsatt energiskatt på diesel till arbetsmaskiner och fartyg inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna, har tillkommit i årets redovisning. Den har uppstått till följd av de tillfälliga nedsättningar av drivmedelsbeskattningen som har gjorts under 2022 och som, enligt förslag i budgetpropositionen för 2023, förlängs till och med den 31 december 2023.

Att lätta bördan för dessa näringar i kölvattnet av skenande bränslepri- ser är nödvändigt om vi inte vill se en omfattande utslagning av företag på landsbygden – sålunda en väl motiverad skatteutgift.

Den 1 januari 2023 höjdes schablonbeloppet för avdraget för resor med egen bil till och från arbetet, det så kallade reseavdraget, från 18,50 till 25 kronor per mil. Avdragsbeloppet för arbetsresor med förmånsbil höjdes

Prot. 2022/23:123
13 juni

-----
*Redovisning av
skatteutgifter*

också. Regeländringen innebär att skatteutgifterna A11 och B5, båda benämnda Avdrag för resor till och från arbetet, ökar i omfattning.

Avdrag för kostnader för resor till och från arbete, liksom resor i tjänsten, måste rimligen i någon mån motsvara kostnaderna för desamma. Att gå ifrån den föreslagna modellen med avståndsbaserade avdrag och i stället höja schablonavdraget för resor med egen bil är därför en ur rättvisesynpunkt högst motiverad skatteutgift.

Det så kallade forsknings- och utvecklingsavdraget utökas från den 1 juli 2023 genom att beloppstaket per månad höjs från 600 000 till 1,5 miljoner kronor. Skatteutgift D4, Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med FoU, ökar därmed – en väldigt väl motiverad ökning av denna skatteutgift.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

*Organisationen
för säkerhet och
samarbete i Europa
under 2022*

§ 7 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2022

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU12

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2022 (redog. 2022/23:OSSE1)
föredrogs.

Anf. 2 JOHAN BÜSER (S):

Fru talman! Det betänkande vi diskuterar i dag är till stor del en beskrivning av det gångna året inom det arbete som vi i den svenska OSSE-delegationen har gjort. Jag tänkte berätta lite om mina perspektiv och mitt arbete.

OSSE är världens största regionala säkerhetsorganisation med 57 deltagande stater i Europa, Kaukasus, Centralasien och Nordamerika. OSSE:s roll är att arbeta för att främja säkerhet och stabilitet i regionen utifrån en brett definierad syn på säkerhet, som omfattar tre dimensioner: en säkerhetspolitisk, en ekonomisk och miljömässig samt en för demokrati och mänskliga rättigheter.

Så länge krig, ofrihet, förtryck, förföljelse, konflikter och korruption är en så stor del av vardagen i många av OSSE:s medlemsländer kommer OSSE att ha en viktig funktion genom att i en mycket utmanande tid stå upp för den europeiska säkerhetsordningen, verka för en bred definition av säkerhet samt skapa utrymme för dialog mellan medlemsstaterna.

Fru talman! Rysslands barbariska krig i och fullskaliga invasion av Ukraina är inne på sitt andra år och ännu tycks inget slut på kriget finnas i sikte. Kriget är den största geopolitiska förändringen sedan Berlinmurens fall. Utöver enorma mänskliga lidanden bidrar kriget till en betydligt osäkrare värld, också utanför vårt närområde och bortom OSSE:s geografiska område dit både Ukraina och Ryssland hör.

Vi ser en värld med mer upprustning, mer tuff retorik mellan olika länder och mer osäkerhet och genuin rädsla inför framtiden. Vi har därmed stora säkerhetspolitiska utmaningar som vi måste hantera. Inom OSSE:s parlamentariska församling står vi enade i fördömandet av kriget och det ansvar som Ryssland och Belarus har för kriget. Det är vi nog med att

ofta påpeka. Vi står i stark solidaritet med våra ukrainska parlamentariker-kollegor i OSSE, och vi står gemensamt upp för det ukrainska folkets rätt till fred och frihet.

Det är dock viktigt att påminna oss om att Rysslands krig i Ukraina inte började under 2022. Ända sedan 2014 har Ryssland annekterat Krim. Vi som har följt utrikespolitik över tid såg att presidenten i Ryssland, Vladimir Putin, förändrade sin retorik redan 2007–2008 till att bli betydligt mer aggressiv.

I januari i år besökte jag för egen del Georgien, och jag hade då möjlighet att vistas i trakterna kring Sydossetien som sedan 2008 kontrolleras av en av Ryssland militärt understödd självutnämnd republik. Det så kallade bildandet av denna republik ägde rum redan 2008 i samband med att Ryssland gick in i Georgien och bedrev krig. Georgien är ytterligare ett exempel på stater i Rysslands direkta gränsområde som är utsatta för rysk påverkan och vars säkerhet hotas.

Det är oacceptabelt att den europeiska säkerhetsordningen så som vi känner den inte respekteras, och här måste vi tillsammans med andra länder i OSSE, EU och FN ständigt och tydligt markera. Det tål att poängteras att OSSE i stora drag i dag till och med är i en värre kris och i en mer komplex situation än när organisationen en gång bildades i kalla krigets skugga.

Fru talman! Utöver mitt uppdrag i den svenska OSSE-delegationen är jag också rapportör för demokrati och mänskliga rättigheter. Inom en månad kommer jag på vårt möte i Vancouver i Kanada att presentera den rapport som jag har arbetat med under året. Det är ingen hemlighet att auktoritära stater, både inom OSSE:s geografiska område och på andra håll, stärker sitt inflytande på de nationella parlamentens och demokratins bekostnad.

Jag kommer i min rapport att ta upp flera av de utmaningar och hot som vi i dag ser mot demokratin och rätten att bestämma över sin egen kropp och identitet och därmed också möjligheten att åtnjuta fullvärdiga mänskliga rättigheter.

Sådana hot är något vi ser i alltför många länder. Den fria pressen, domstolsväsendet och yttrandefriheten hotas. Journalister och oppositionella fängslas, försvinner och till och med förklaras eller hittas döda. Rätten till abort inskränks, och kvinnor riskerar att drabbas särskilt hårt i områden där det råder konflikt. Hbtq-personer trakasseras, attackeras och i värsta fall mördas.

Många är de länder som under de senaste åren har haft en fallande trend i årliga indexeringar och listningar av demokratisk status. Utmaningarna inom och mellan OSSE:s medlemsländer förblir därmed stora.

Att trygga en gemensam säkerhet är detsamma som att varje dag försvara demokratin och mänskliga rättigheter. Även i många av de länder som vi har för vana att kalla fullt utvecklade demokratier ser vi tendenser som innebär att demokratin inskränks, något som bidrar till ökad oro. I välutvecklade länder som vårt eget finns problem med såväl grovt våld som skjutningar, kriminalitet och olika former av tystnadskulturer.

Tilliten till det gemensamma, demokratiska och politiska systemet minskar på många håll samtidigt som vi tillåter ekonomiska, kulturella och sociala klyftor att öka. Dessa klyftor är därför en avgörande fråga att hantera för varje politiker i varje demokratiskt land.

Fru talman! De valobservationer som OSSE:s långtids- och korttidsobservatörer genomför spelar roll i många stater. Under det senaste året har jag för egen del observerat val i Bosnien och Hercegovina, mellanårsvalet i USA och val i Kazakstan. Nu senast var jag i Turkiet och observerade de två valomgångar som ägde rum i samband med presidentvalet.

Turkiet är ett tydligt exempel på att det inte bara är det som händer på valdagen som räknas, utan man tittar även på hur valrörelser genomförs och hur demokratisk status ser ut. De samlade valobservationerna från både korttids- och långtidsobservatörer pekade på att genomförandet på valdagen gick väl till. Men det var många andra faktorer som sammanlagt gjorde att man fastslog att det turkiska valet ändå blev ett odemokratiskt sådant, för att uttrycka sig diplomatiskt.

Hit räknas exempelvis den begränsade mediefriheten i Turkiet, fängslanden av journalister och oppositionella, den tuffa valrörelseretoriken med omfattande misstänkliggöranden samt den totala dominansen av sittande presidenten Erdoğan i tv-kanaler och övrigt medieutbud.

OSSE:s valobservationer med efterföljande rapporter är därför högst relevanta och gedigna dokument som beskriver en helhet i varje lands demokratiska status, så även i Turkiet.

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att konstatera att utmaningarna inom OSSE som organisation är enorma. Samtidigt förblir OSSE ett unikt forum för diskussioner och förhandlingar om regional säkerhet som långsiktigt kan verka för att återupprätta den europeiska säkerhetsordningen och respekten för folkrätt, humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Därför är och förblir det svenska medlemskapet och arbetet i denna organisation viktigt.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till betänkandet i dess helhet. Jag vill också tacka den svenska OSSE-delegationen för arbetet under året. Där inbegrips vårt skickliga sekretariat. Jag vill dessutom passa på att önska er alla en riktigt glad sommar.

Anf. 3 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Betänkandet vi nu debatterar behandlar den svenska delegationens redogörelse för verksamheten under 2022 i OSSE:s parlamentariska församling.

Efter pandemiåren 2020 och 2021 hade vi kanske alla trott att året 2022, då pandemin avtog, skulle innebära att organisationen kunde återhämta sig och komma igång med sitt arbete igen. Men när vi befann oss i Wien för det sedvanliga vintermötet insåg vi den 24 februari att nya utmaningar, inte bara för organisationen utan för hela världen, åter var ett faktum.

När vi satt där i Wien på vintermötet nåddes vi av uppgifterna om att Ryssland inlett en fullskalig invasion av Ukraina. Det blev en smått surrealistisk situation under mötet, där ryska företrädare på fullaste allvar hävdade att de endast inlett en militär operation i syfte att avnazifiera Ukraina. Men för alla oss andra stod det omgående klart att Ryssland fullskaligt invaderat sitt grannland och satt hela den europeiska säkerhetsordningen ur spel. Världen förändrades över en dag.

Ukraina har tappert slagit tillbaka ryssen, och västvärlden har uppvisat en imponerande sammanhållning och solidaritet med Ukraina. Ukrainarna

slåss inte bara för sitt land och sitt folk. De slåss för hela den fria världen. Därför är det vår skyldighet att stödja dem.

Av givna skäl har Rysslands krig mot Ukraina stått i fokus under hela året, men vi får inte glömma vad som sker i skuggan av detta krig. I denna skugga passar även andra länder på, i hopp om att omvärlden inte ska se vad som händer. Inom OSSE-området har vi fortfarande pågående konflikter. Azerbajdzjan passar åter på att ge sig på Armenien, och man bryter frekvent mot det trilateral avtal som slöts den 9 november 2020.

Men inte bara Azerbajdzjan tar tillfället i akt. I Belarus, där diktatorn Lukasjenko fortsätter att fängsla oppositionella som vågar protestera mot hans tyranni, ger man sig även på minoriteter i syfte att utradera deras historia i landet. I juli och augusti förra året skändades och vandaliserades ett antal polska minnesmärken och gravplatser. Dessa attacker sammanfaller med en ökning av antipolska mediekampanjer i Belarus. Gravarna, som tillhörde polska motståndskämpar under andra världskriget, är en del av det polska kulturarvet, ett arv som den belarusiska regimen inte vill erkänna. Av denna anledning har jag skrivit en resolution om detta till sommarmötet i Vancouver. Resolutionen har samlat starkt stöd och kommer att bli behandlad under mötet, vilket jag välkomnar.

I Belarus har man nu också börjat träna kubanska soldater. I förra veckan slöts avtal mellan Ryssland och Kuba om att skicka soldater till Belarus. Syftet är att kunna sätta in dem i kriget mot Ukraina. Detta sker samtidigt som EU fortsätter att ha ett avtal med regimen på Kuba, det så kallade PDCA-avtalet, och finansierar organisationer som står kommunistregimen nära.

EU:s medlemsstater måste fatta beslut om en översyn av avtalet och omedelbart stoppa pengaflödet till en regim som sedan hjälper sin bundsförvant Ryssland i kriget mot Ukraina. Detta, som sker i skuggan av det som sker på marken i Ukraina, får inte passera utan omvärldens fördömande och agerande.

Under förra årets sommar- och höstmöten vägrades delegationerna från Ryssland och Belarus att delta genom att värdländerna inte släppte in dem i de länder där mötena hölls. Samtidigt beslutade man under sommarmötet i Birmingham om att en suspenderingsparagraf bör införas för att kunna suspendera delegationer från länder som bryter mot i stort sett alla av organisationens principer. Tyvärr nådde vi inte ända fram under höstmötet i Warszawa, men jag hoppas att vi kan anta en sådan paragraf vid sommarens möte i Vancouver. Den svenska delegationen står enig bakom att en sådan paragraf införs, och det välkomnar jag.

Fru talman! En av organisationens viktigaste uppdrag är att utföra valobservationer. Varje år skickar OSSE valobservatörer till medlemsländerna för att observera val. Från församlingen deltar parlamentariker för att observera om valen är fria och rättvisa och om de lever upp till de överenskomna åtaganden som fastställdes i Köpenhamnsdokumentet från 1990. Valobservationerna genomförs i regel i samarbete med ODIHR. Under 2022 observerade församlingen fyra val, och den svenska delegationen deltog i samtliga. Dessa ägde rum i Ungern, Serbien, Bosnien och Hercegovina samt USA.

Eftersom just valobservationer tillhör kärnverksamheten och kanske är ett av de viktigaste uppdragen vi som organisation har är det beklämmande att man nu från församlingens sekretariat hävdar att vi inte har pengar till

att utföra valobservationer, som nu senast i Montenegro. När både ODIHR och Europarådet observerade deltog inte OSSE. Samtidigt som sekretariatet gör av med mer pengar än någonsin tidigare har man inte resurser till kärnverksamheten.

Det är flera delegationer, inklusive den svenska, som nu börjar ifrågasätta vad pengarna egentligen går till. Av denna anledning har vi krävt att en ordentlig verksamhetsrevision ska genomföras avseende den parlamentariska församlingen. Vi har tyvärr mött starkt motstånd mot detta från vissa håll. Därför kan man börja ana att inte allt står rätt till inom organisationen.

Det har därför till sommarmötet i Vancouver rests krav genom en resolution om att genomföra en ordentlig verksamhetsrevision. Det är viktigt att så sker. Hur ska vi annars kunna se våra medborgare i ögonen och hävda att skattemedel går till rätt ändamål? I denna fråga, liksom i många andra, står den svenska delegationen enig och fast i sina krav på en ordentlig verksamhetsrevision.

Fru talman! Inom församlingen verkar fyra partigrupper. Dessa grupper har inga egna sekretariat och får inte några finansiella bidrag från församlingen, men de sammanträder i anslutning till församlingens ordinarie möten. En av dessa grupper är den konservativa och reformistiska gruppen, som jag tog initiativ till att bilda 2019 vid sommarmötet i Luxemburg. Jag blev då vald till vice ordförande tillsammans med en brittisk kollega, och en polack valdes till ordförande. På grund av pandemin försenades arbetet något, men vid sommarmötet i Birmingham förra året antog vi en deklaration för gruppen. I samband med det blev jag också vald till ordförande, vilket är mycket hedrande. Jag vill ta tillfället i akt att tacka för det förtroendet. Min förhoppning är att få till stånd bra samarbete med framför allt EPP-gruppen inom församlingen.

Fru talman! I egenskap av ordförande för den svenska delegationen vill jag säga några ord. Vi har en fantastisk delegation med många aktiva ledamöter. Även om vi sakpolitiskt emellanåt har olika åsikter – så ska det vara i en demokrati – delar vi i mångt och mycket åsikter om de övergripande frågorna och utmaningarna för organisationen. Det är därför inte särskilt svårt att leda vår delegation, och jag uppskattar verkligen det samarbete vi har inom den svenska delegationen.

Jag vill också rikta ett stort tack till våra fantastiska tjänstemän vi har i delegationen: Fredrik, Simona, Jonathan och Geronimo. Ni är ett fantastiskt stöd för delegationen.

Jag ser framför mig att riksdagen växlar upp sitt internationella arbete i tider som dessa och prioriterar ökat administrativt och sakpolitiskt stöd till delegationen. De viktiga möten och valobservationer som hålls inom regionen kräver närvaro på plats. Det är i de personliga mötena som politiska lösningar nås. Vi måste förhålla oss och svara upp till det faktum att det säkerhetspolitiska läget inom regionen är allvarligare än när organisationen en gång i tiden bildades.

Den svenska delegationen, med politiker och tjänstemän, gör inte bara de arbetsuppgifter som det förutsätts att den ska göra. Vi gör mer därtill och är även en marknadsförare av landet Sverige i de internationella sammanhangen. Vi utgör också ett ledande skikt bland de länder inom församlingen som driver och initierar organisations- och effektivitetsfrågor. För allt detta arbete ska inte bara vi utan hela riksdagen vara ödmjukt stolta.

OSSE är inte vilken organisation som helst. Det är världens största regionala säkerhetsorganisation, med 57 deltagande stater i Europa, Kaukasien, Centralasien och Nordamerika. Organisationen syftar till att verka för att främja säkerhet och stabilitet i regionen utifrån en bredt definierad syn på säkerhet. Den särskilda styrkan ligger i dess breda krets av deltagande stater, den konfliktförebyggande verksamheten, det breda spektrumet av institutioner och instrument som medger snabb och flexibel konflikthandling samt den utbredda fältnärvaron. I detta spelar den parlamentariska församlingen en stor roll. Därför bör vi under rådande omständigheter prioritera detta arbete.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och önska alla en riktigt härlig sommar.

Anf. 4 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Det betänkande vi nu debatterar heter *Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2022*. Det är alltid tråkigt att debattera om ett betänkande med retrospektiv, tycker jag. Det handlar ju om vad som gjordes föregående år. Det som vi har gjort inom organisationen i år finns inte med i betänkandet. Jag ska försöka hålla mig till 2022, fru talman.

Delegationens ordförande Björn Söder och dess vice ordförande Johan Büser har redan redogjort för delegationens arbete. Jag kommer att gå in på det lite mer övergripande. Det är väldigt glädjande att den svenska delegationen inte bara är aktiv nu under det pågående krig som sker nära Sverige utan har varit så under alla år. Det är oerhört positivt.

OSSE med dess 57 medlemsländer, från Ulan Bator i öster till Vancouver i väster, är en fantastisk organisation. Det finns också 15 observeringsländer. Det är länder som alla finns i närheten av OSSE-regionen.

Det har nämnts att organisationen OSSE grundades under kalla kriget. Jag vill också lägga till att den parlamentariska församlingen är något yngre. Den tillkom 1992. Men det gör den inte mindre betydelsefull.

Fru talman! Jag ser det som oerhört viktigt att parlamentariker inom OSSE-regionen har ett forum för att debattera och för att som lagstiftare bidra till fred och säkerhet utifrån den europeiska säkerhetsordningen.

Vi kan i dag se hur OSSE-regionen är påverkad. Det finns de som säger att den europeiska säkerhetsordningen har spelat ut sin roll. Jag säger att det är tvärtom. Det är ett land som driver på för att den europeiska säkerhetsordningen inte ska fungera: Ryssland.

Låt inte Ryssland få rätt i detta. Vi ska fortsätta att kämpa för att den europeiska säkerhetsordningen gäller. Vi ska fortsätta att kämpa för att de överenskommelser som har gjorts för hur vi ska arbeta för fred och säkerhet fortsatt ska gälla.

Fru talman! Jag vill nämna detta trots att det inte handlar om den parlamentariska sidan. Det illustrerar hur Ryssland motarbetar OSSE:s arbete. Det som sker på regeringssidan påverkar också den parlamentariska sidan.

Ryssland har inte godkänt en reviderad budget under tre års tid. Det innebär att den verksamhet som bedrivs går kvar på den gamla budgeten som gällde för tre år.

Observatörsstyrkan som har funnits i Ukraina sedan den illegala annekteringen av Krim har avvecklats. Den avvecklades i samband med att det fullskaliga kriget började.

OSSE:s två MR-veckor, som har funnits årligen under ett stort antal år och där mänskliga rättigheter inom OSSE-regionen har debatterats och civilsamhället kommit till tals, har upphört sedan tre år.

OSSE:s missioner är styrkan. De arbetar för demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och för att hitta metoder. Det handlar om att hjälpa länderna att hitta metoder för hur de ska arbeta för en ökad trygghet.

Det ville Ryssland avskaffa. Nu senast är det Moldavien som i stället för att ha fått ett beslut om ett års förlängning endast har fått sex månader.

Nästa års ordförandeskap är tänkt att vara Estland. Tror ni att Ryssland har godkänt det? Nej. Det gör att det inte finns något inkommande ordförandeskap. Det finns inget ordförandeskap för nästa år.

De fyra ledande tjänstemännen inom OSSE är generalsekreteraren, chefen för ODIHR, höga representanten för nationella minoriteter och särskilda representanten för mediefrihet. Deras uppdrag ska förnyas det här året. Samtliga fyra har anmält att de står till förfogande för att fortsätta. Tror ni att Ryssland har kunnat gå med på detta? Nej.

Låt inte Ryssland vinna detta. Fortsätt att kämpa på för OSSE. OSSE behövs. Det är just därför, fru talman, som Ryssland försöker att blockera verksamheten.

Inom den parlamentariska församlingen har vi klarat oss bättre. Våra beslut fattas med majoritet i det stora hela. Det är vissa undantag.

Men även vi kommer att drabbas av neddragningar nästa år. Jag nämner detta därför att Ryssland har meddelat att landet inte kommer att betala sin medlemsavgift. Belarus har inte sagt något, men Belarus brukar följa efter Ryssland. Detta innebär omdisponeringar av budgeten.

Fru talman! Jag är oerhört glad och stolt, men jag kan också inse att jag skulle ha gjort ännu mer. Jag har haft förmånen och glädjen att vara församlingens president under två års tid. Enligt stadgan upphör mitt uppdrag i sommar när vårt årsmöte går in på sin sista dag. Då ska det väljas en ny president. Enligt stadgan kan inte presidenten fortsätta mer än högst två år.

Fru talman! Jag skulle vilja se en förändring i stadgan. Om det ska bli en församling där politikerna styr kan vi inte ha en president som väljs på ett år i taget och maximalt för två år. Ledande tjänsteman, generalsekreteraren, har ett mandat som kan förnyas maximalt tre mandatperioder fem år i taget. På regeringssidan kan generalsekreterarens mandat förnyas en gång, och mandatperioden är tvåårig.

Det jag vill säga här är att jag har jobbat för och gick till val på att det parlamentariska inflytandet ska öka. Men det är väldigt svårt när mandatperioden endast är ett år i taget och högst två år.

Jag ser framför mig att ett av de mål som jag har haft nog kan infrias. Det är en verksamhetsrevision. OSSE:s parlamentariska församling gör naturligtvis årligen en ekonomisk revision. Men det behövs också en verksamhetsrevision.

Sedan organisationen tillkom 1992 har ingen verksamhetsrevision utförts. Det är hög tid att detta görs. Vi har positiva erfarenheter av verksamhetsrevision i andra internationella organisationer såsom även regeringssidan av OSSE och Europarådets parlamentariska församling i FN. Det gäller också här i Sverige där riksdagen har Riksrevisionen till hjälp som reviderar verksamheter i offentliga organ och också resultatet av de beslut som vi som riksdagsledamöter har fattat.

Jag tycker att det är viktigt att revisionen kommer till stånd. Det tycker också medlemmarna. Till min glädje konstaterade jag att vid höstmötet i december presenterades ett brev underskrivet av 19 delegationer som krävde en verksamhetsrevision. Nu är min förhoppning att det kan bli ett beslut vid sommarmötet.

Fru talman! Låt mig också säga några ord om vad jag tycker är viktigt. Det är en parlamentarisk församling där numera parlamentariker från 55 länder träffas. Vi kan ta med oss det vi diskuterar, den erfarenhet och den kunskap vi får från OSSE hem till våra nationella parlament.

Det är så vi verkligen kan ha reellt inflytande på politiken. Det handlar om att använda den kunskap vi får om hur OSSE-regionen ser ut. Det gäller de problem som finns, de utmaningar som finns men också de möjligheter som finns. Vi ska veta att det är många fantastiskt fungerande länder där vi kan lära oss och ta med kunskap hem för att förbättra Sverige.

När det handlar om Rysslands krig mot Ukraina har OSSE varit och är aktivt. OSSE:s parlamentariska församling har fattat beslut sedan 2014 att stödja Ukraina, och det fortsätter vi att göra.

Jag har som president utnämnt en särskild representant för parlamentarisk diplomacy. Jag har utsett en särskild representant för krigsbrott, utsett en särskild representant för östra Centraleuropa och utsett en särskild representant för politiska fångar.

Låt mig här speciellt nämna Vladimir Kara-Murza. Vladimir Kara-Murza kritiserade Rysslands krig gentemot Ukraina. Han befann sig i Ryssland. Vi var många som sa till honom: Åk inte till Ryssland. Håll dig därifrån. Men Vladimir tror på demokrati, och han vill bidra till demokrati i Ryssland.

Två timmar efter att Vladimir Kara-Murza hade gett en intervju till CNN arresterades han. Han har nu ett fängelsestraff över sig på 15 år. Här i Sveriges riksdag har vi samlat in namnunderskrifter för hans frigivande, och vi fortsätter inom OSSE. I OSSE:s parlamentariska församling kommer vi att fortsätta att arbeta för hans frigivande.

Jag vill också nämna en annan fråga som är viktig. Det handlar om könsbalansen. Inom OSSE, som är en säkerhetsorganisation, är ungefär 24 procent av delegaterna kvinnor.

Nästan alla delegationsordförande är män. Byrån består till ungefär 75 procent av män. Jag ser inget fel i att män har utrymme, men jag ser ett behov av att kvinnor deltar. Vi vet att om det ska bli långvarig fred behövs också kvinnors deltagande i förhandlingsarbetet på alla stadier, från planering till genomförande.

Därför gläds jag särskilt åt att den särskilda representanten för gender, doktor Hedy Fry från Kanada, tillsammans med ODIHR, som är en organisation inom OSSE, har utarbetat ett dokument för revision om gender på nationell basis. Jag tror att detta kan vara ett väldigt bra instrument, för det handlar inte bara om antalet kvinnor utan också om vilka positioner kvinnor får.

Jag har under mitt presidentskap aktivt arbetat för att både kvinnor och män ska leda valobservationer, utses till särskilda representanter och finnas med i de kommittéer som vi har inom OSSE:s parlamentariska församling. Det är det sätt jag har kunnat arbeta på.

Jag tycker att det är viktigt att göra ett medskick till alla nationella parlament om att de också ska utse kvinnor till ledamöter, inte bara män.

Jag skulle också vilja säga ett par saker till. OSSE arbetar för fred och säkerhet i det breda perspektivet. Ett instrument som vi har – och detta visar hur olika nationella parlament stöder församlingen – är Tysklands stöd till OSSE via Leinsweilerseminariet, som innebär att i små mindre grupper diskutera hur vi går vidare till fred. Jag kan säga att det har varit fantastiskt roligt och glädjande att se hur Leinsweilerseminariet har kunnat bidra till att delegationer från länder där parlamentariker aldrig någonsin skulle drömma om att prata med varandra har kunnat börja diskutera och samtala under ordnade förhållanden just vid ett Leinsweilerseminarium.

Nu, efter pandemin, har äntligen Leinsweilerseminarierna kommit igång igen. Detta är ytterligare ett exempel på hur parlamentariker kan bidra till fred.

Slutligen vill jag säga att som president för OSSE:s parlamentariska församling är det klart att mitt hjärta klappar extra för Sverige och även för den nordisk-baltiska regionen. Jag kan konstatera att samarbetet inom den nordisk-baltiska regionen fungerar utmärkt. Jag kan också konstatera att de nordisk-baltiska länderna, inklusive Sverige, alltid är aktiva, och detta är något som måste fortsätta. Jag vill också säga att när det handlar om en organisation med 57 medlemsländer är det viktigt att hela regionen är aktiv.

Under mitt presidentskap har jag aktivt arbetat för att Centralasien ska inkluderas mer. Jag ser detta som oerhört viktigt. Centralasien är en del inom OSSE:s parlamentariska församling. Ska vi verka för fred enligt den europeiska säkerhetsordningen ska vi också inkludera parlament från samtliga 57 länder.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 8 Europarådet

Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU13
Europarådet (skr. 2022/23:26 och redog. 2022/23:ER1)
föredrogs.

Anf. 5 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Vi går nu över till Europarådet. Detta ärende handlar om en redogörelse för 2022 som beskriver den svenska delegationens arbete inom den parlamentariska församlingen. Även ministerrådet under 2021 och första halvåret 2022 ingår i detta.

För egen del fick jag möjligheten att komma med som medlem i Europarådet från årsskiftet, vilket känns otroligt hedrande. Jag är väldigt glad för det.

Fru talman! Jag föreslår att riksdagen lägger redogörelsen från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling till handlingarna och avslår de motionsyrkanden som behandlas i betänkandet.

Inom ramen för Europarådet har det också skett några valobservationer. De har under 2022 skett i Serbien, Bosnien och Hercegovina och i Bulgarien.

Europarådet som organisation arbetar ju för mänskliga rättigheter och till stöd för demokrati och rättsstatens principer. Medlemskapet i PACE har varit en viktig och betydande väg in till Europa och EU för de östeuropeiska staterna efter Berlinmurens fall. En ordning skapades där länder först blev medlemmar av Europarådet och därmed granskades och utbildades i demokrati och rättsstatsfrågor för att därefter med framgång kunna ansöka om medlemskap i EU.

Verksamheten inom demokratiområdet, som är inriktad på åtgärder för att stärka det demokratiska styrelseskicket på alla nivåer och att öka deltagandet för medborgare och civilsamhället, ligger också väl i linje med Sveriges engagemang för demokrati under verksamhetsåret 2022.

Fru talman! Just demokratifrågan är särskilt viktig för Europarådet att fortsatt ha starkt fokus på, då vi kan se flera tecken på en försämrad demokrati i Europa. Detta är något som jag starkt oroas över. Enligt demokratiindex har antalet fullvärdiga demokratier i EU minskat mellan 2006 och 2022 från 17 till 10. Det måste tas på stort allvar.

Tecken på att demokratin börjar gå åt fel håll är när länder till exempel försämrar möjligheterna för civilsamhällets organisationer och oppositionen att verka. När detta minskas befinner man sig på ett sluttande plan. Även försämringar på jämställdhetsområdet och att kvinnors rättigheter åsidosätts är gemensamt för de länder som åsidosätter kärnvärderingarna i Europarådet.

Herr talman! Rysslands utträde ur Europarådet har haft betydande rättsliga, administrativa och naturligtvis också politiska konsekvenser. Utträdet har inneburit att Ryssland överger alla Europarådskonventioner som kräver medlemskap i organisationen, exempelvis Europakonventionen och den europeiska sociala stadgan. Efter ministerkommitténs beslut den 23 mars 2022 uteslöts också Ryssland ur de partsavtal under Europarådet som landet hade anslutit sig till.

Europadomstolen arbetar med att pröva klagomål mot Ryssland om kränkningar. Som det ser ut kommer man att pröva inte mindre än 18 000 pågående mål mot Ryssland. I nuläget är det oklart hur Europadomstolen ska kunna göra detta då Ryssland som svarandestat inte samarbetar inom ramen för processen och heller inte lämnar ut någon information.

Rysslands krig mot Ukraina har varit den största frågan i församlingen under det gångna året. Den var stor även dessförinnan, med annekteringen av Krim 2014 och Rysslands agerande i Georgien och Moldavien. Även om åsiktsskillnader när det gällde förhållningen till Ryssland fanns innan anfallskriget inleddes har alla sådana åtskillnader upphört sedan den dagen. Församlingen har varit helt enig i sina beslut om att utesluta Ryssland och de resolutioner och rekommendationer som har antagits sedan invasionen startade.

Församlingen har även varit starkt pådrivande för ett toppmöte för Europarådets statschefer med anledning av kriget och för en slutdeklaration om upprättande av ett skaderegister placerat i Haag och om stöd för en tribunal, vilket är några av resultaten från det toppmöte som ägde rum i Reykjavík nyligen, den 16–17 maj 2023.

Den ukrainska delegationen har med tanke på kriget varit otroligt synlig och pådrivande i församlingen, fullt stöttad under hela den tid som kriget pågått och tätt åtföljd av inte minst de baltiska ländernas delegationer.

Ukraina, skulle jag säga, är i dag frågan nummer ett för församlingen, liksom att Ukrainas delegation stöttas synligt, enhälligt och orubbat.

Herr talman! Det är viktigt att Sverige fortsätter att lägga kraft på att utveckla Europarådet som organisation med fokus på kärnuppgifterna. Europa behöver en regionalt stark organisation för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Vi har sett försämringarna och hoten i Europa, men vi kan även se att församlingen den senaste tiden har haft styrkan att med kraft och enighet anta flera rapporter kopplade mot Ryssland och med stöd för Ukraina.

Herr talman! Den mutskandal som för några år sedan skadade förtroendet för Europarådet som institution har bland annat lett till att vi ledamöter för att kunna delta har behövt fylla i ett dokument som heter code of conduct, detta för att öka förtroendet och förebygga att den här typen av skandaler upprepas. Jag ser framför mig att vi skulle behöva ta ytterligare steg för att skärpa kontrollen än mer för att på lång sikt också öka förtroendet för Europarådet. Här hoppas jag att fler partier delar den uppfattningen och skulle vilja vara med i det arbetet.

Till sist, herr talman, skulle jag vilja passa på att tacka dem som jobbar från riksdagen med oss i Europarådet och deltar när vi har sessioner. De ger ett viktigt och nödvändigt stöd under veckorna i Strasbourg.

Med det önskar jag en trevlig sommar.

Anf. 6 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! I en tid när Europa står inför flera stora utmaningar med ökade motsättningar och spänningar blir det extra viktigt att Sverige stärker sitt engagemang i Europarådet och intensifierar arbetet för Europarådets kärnvärden: att värna de mänskliga rättigheterna, rättsstatens principer och ett demokratiskt styrelseskick. Europarådet är trots allt det enda mellanstatliga organ där i stort sett samtliga europeiska länder ingår och utgör därmed en viktig plattform för dialog, utbyte och samarbete.

Tyvärr kan vi konstatera att utvecklingen går åt helt fel håll i flera europeiska länder när det gäller respekten för mänskliga rättigheter, organisations- och mediefrihet och kvinnors och hbtqi-personers rättigheter. Särskilt oroande är utvecklingen i länder som Ryssland, Turkiet, Ungern, Rumänien, Azerbajdzjan och Polen.

Jag tänker i mitt anförande fokusera på vår reservation angående hbtqi-personers rättigheter. Men först, herr talman, vill jag säga något om det fruktansvärda krig som pågår i Europa.

Den ryska invasionen av Ukraina var helt oprovocerad, olaglig och oförsvarlig. Det är en folkrättsvidrig attack och ett angrepp inte bara mot Ukraina utan också mot den internationella rättsordningen. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och innebär ett stort mänskligt lidande för det ukrainska folket. Det är en attack mot Europas fred och rådande säkerhetsordning som vi aldrig kommer att tolerera. Det ukrainska folket behöver vårt fulla stöd både humanitärt och militärt. Det var också helt riktigt att utesluta Ryssland ur Europarådet som en konsekvens.

Herr talman! För Vänsterpartiet är rätten att uttrycka sin sexualitet och sin könsidentitet på sina egna villkor en fråga om grundläggande mänskliga rättigheter oavsett var i världen man bor. Ingen stat kan med hänvis-

ning till historia, kultur, religion och så vidare hävda att dessa rättigheter inte omfattar alla dess medborgare.

Utvecklingen i världen har i många avseenden gått åt rätt håll. Den globala attitydundersökningen World Value Survey konstaterar att acceptansen för hbtqi-personer har ökat från 5 procent på 1980-talet till runt 20 procent i dag. Samtidigt lever hbtqi-personer i många länder under förtryck i form av repressiv lagstiftning, hatbrott och osynliggörande.

Europarådet har de senaste åren blivit en allt viktigare arena för att lyfta upp frågorna rörande hbtqi-personers rättigheter. Där märks inte minst att arbetet för transpersoners rättigheter ger resultat. Europadomstolen för mänskliga rättigheter har vid flera tillfällen prövat fall rörande hbtqi-personers mänskliga rättigheter och riktat tydliga uppmaningar till berörda medlemsstater. Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter och Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans har vid flera tillfällen uppmärksammat kränkningar av hbtqi-personers mänskliga rättigheter bland Europarådets medlemsstater.

Motståndet är samtidigt starkt i flera av medlemsstaterna. Öppen diskriminering av hbtqi-personer förekommer på vår egen kontinent. När nationalistiska och högerpopulistiska krafter vinner mark utmanas rätten till ens egen sexualitet och identitet. Polen ger inte längre tillgång till assisterad befruktning för ensamstående kvinnor, och under de senaste åren har närmare hundra lokala parlament antagit homofobiska resolutioner och sedan utropat hbtqi-fria zoner. Risker att förlora pengar från EU har visserligen fått flera regioner att svänga i frågan, men det betyder inte att homo- eller transfobin de facto har minskat i landet.

Bulgarien har raderat möjligheten för transpersoner att bekräfta rätt namn och kön i officiella dokument. I Georgien har konstitutionen ändrats så att äktenskap är förbehållet en man och en kvinna. I Turkiet attackerades förra sommarens pride av beväpnad polis. I Ryssland stängs organisationer för hbtqi-personer ned. Under förra sommarens prideparad i Oslo sköts två människor ihjäl och över 20 skadades i en attack mot en gaypub.

Sverige måste fortsätta och ytterligare stärka sitt engagemang för hbtqi-personers rättigheter inom Europarådet. Regeringen bör därför inom samarbetet i Europarådet aktivt arbeta för att alla medlemsstater ska avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristikum.

Inom Europarådet finns i dag en särskild enhet som arbetar med hbtqi-frågor, Sexual Orientation and Gender Identity Unit. Detta är ett viktigt organ för att uppmärksamma hbtqi-frågorna i Europa. Bland annat bevakar man utvecklingen i medlemsstaterna och ger ut rapporter. Sverige bör arbeta för att finansiellt och organisatoriskt stärka enheten Sexual Orientation and Gender Identity Unit inom Europarådet i syfte att säkerställa att enheten kan arbeta långsiktigt.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation nummer 1.

Anf. 7 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag vill inledningsvis passa på att tacka hela den svenska delegationen till den parlamentariska församlingen för ett gott samarbete det gångna året, inte minst alla nya ledamöter som vi nu haft äran att arbeta tillsammans med. Precis som tidigare utmärker sig vår delegation som

väldigt aktiv i den parlamentariska församlingen. Vi har egentligen all anledning att fortsatt vara väldigt stolta över vår insats.

Det här året har inte helt oväntat fortsatt präglats av Rysslands vidriga invasion av Ukraina. Det har onekligen också märkts att även vi och vår delegation, trots tidigare oenigheter kring hur vi ska tackla Ryssland, står fullt eniga i vårt fulla och kompakta stöd till Ukraina.

Det har märkts. Vi är flera som har deltagit i olika debatter och som har skrivit under såväl motioner som skriftliga deklARATIONER. För egen del har jag initierat tre av dessa. De har också fått ett brett stöd i församlingen. Vi ser hur Europa sluter upp bakom Ukraina.

Herr talman! En annan fråga som kommit att bli aktuell är hur vi på bästa sätt kan stötta folket i Belarus. Belarus auktoritära regim har kommit att bli Putins kanske viktigaste allierade i aggressionen mot Ukraina. Det gläder mig därför att vi i den svenska delegationen är enade även i denna fråga. Vi har en gemensam strävan att på olika sätt ge utrymme åt och möjliggöra för den legitima, demokratiska oppositionen i Belarus att få en plattform.

Nu har de fått en sådan plattform, genom insynsplatser. Men det finns ändå starka skäl för att intensifiera detta. Jag hoppas därför att vi tillsammans med de övriga länderna i den nordisk-baltiska kretsen ska kunna arbeta enat för att öka kunskapen om Belarus och stärka demokratiarbetet i landet. För egen del ser jag det som ett prioriterat område.

Herr talman! Demokratiarbetet är som bekant en central del av arbetet i Europarådets parlamentariska församling. Försvar av demokrati och grundläggande mänskliga rättigheter är något de flesta tänker på när man talar om Europarådet. Vi spelar också en viktig roll för deltagandet i valobservationer, genomförandet av granskningar och naturligtvis utbytet mellan olika förtroendevalda.

Europarådets förnyade och ytterligare förstärkta engagemang för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen, som manifesterades vid det fjärde toppmötet i Reykjavík i maj, måste dock fyllas med ytterligare mening. Det gäller särskilt i en tid då världens diktaturer tenderar att bli alltmer aggressiva och vi ser en tillbakagång för demokratin runt om i världen.

Det här leder till min slutsats: att vi kan göra mer och att vi ska göra mer. Jag tänker i synnerhet på att arbeta med förstärkt stöd till demokratier och till demokrater i diktaturer som verkar i auktoritära, svåra miljöer. Det borde inte vara svårt. Det borde inte heller ha varit svårt att ha sett till att den demokratiska oppositionen i Belarus hade fått en möjlighet till insyn i Europarådets arbete tidigare.

På samma sätt borde det inte vara svårt att ge insynsplatser eller liknande till oppositionella demokrater i exempelvis de latinamerikanska länderna, som Kuba, Venezuela och Nicaragua. Det är tre länder som nu på olika sätt samarbetar och samverkar med Putins Ryssland och som i dessa dagar får besök av Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov, som landade i Brasilien i går.

Det är värt att nämna att Kuba nyligen har tecknat ett avtal med Ryssland. Man har skickat kubanska soldater till Belarus för träning, för att de sedan ska strida på Rysslands sida i kriget mot Ukraina. Det är i allra högsta grad en fråga som angår oss och Europarådet.

Herr talman! I Venezuela finns det likt i Belarus en förhållandevis organiserad demokratisk opposition. De har också etablerat de facto-ambassader i andra länder, även kallade folkambassader.

Vidare ser vi potential i Kuba, som också tack vare en flitig diaspora i inte minst USA visat prov på att kunna axla en viktig roll för att demokratisera diktaturen som i tysthet har förtryckt sin befolkning.

Europarådets åtagande i Reykjavík måste få världsomspännande implikationer. Också till synes bortglömda diktaturer med långvarig historia, såsom Kuba, måste inkluderas. Här har i alla fall mitt arbete bara börjat.

Herr talman! Det finns mycket man skulle kunna lyfta fram i den här debatten. Varje år kan man lyfta fram olika saker. Jag väljer att hålla det förhållandevis kort i år.

I år väljer vi i Sverigedemokraterna också att inte reservera oss i detta betänkande, trots att vi likt tidigare år har en rad förslag för att förbättra Europarådets arbete. Anledningen är bland annat att flera av de förslag som vi har lagt fram på ett eller annat sätt har behandlats i andra betänkanden, men det är också tack vare vårt pågående samarbete med regeringspartierna som vi tycker fungerar mycket bra. Vi kommer därför att återkomma till dessa framöver, och vi verkar i den mån vi kan för att få gehör för dem i olika förhandlingar.

Jag hänvisar nu till vårt särskilda yttrande i betänkandet. Och jag vill återigen tacka delegationen för detta arbete.

Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Europarådets parlamentariska delegation har framfört sina åsikter i debatten. Jag noterar att detta betänkande från utrikesutskottet rör både regeringens agerande i ministerkommittén och den parlamentariska delegationen. Jag vill understryka det, eftersom jag senare kommer tillbaka till just ministerkommittén och vikten av att agera i den.

Jag vill också inleda med det som flera har sagt; Rysslands brutala, folkrättsvidriga krig gentemot Ukraina, som inleddes för 475 dagar sedan, är något som alla i den här kammaren fördömer. Jag hoppas att enigheten också i Europarådets parlamentariska församling kvarstår och att man samlat kan fördöma kriget, även om jag vet att det finns krafter i Europarådets medlemsstater som inte har samma tydliga profil som den här kammaren.

Jag hoppas och förväntar mig att delegationen och Sverige arbetar för att förhindra att Europarådet spricker upp när det gäller Rysslandsperspektivet. Vi har nämligen sett en historia som inte är så grann, herr talman. Jag vill återkomma till det.

Jag hade under ganska många år, med början 2007, förmånen att vara representant i Europarådet när Ryssland var närvarande. Det var inledningsvis intressant att mötas och diskutera. Men man kunde se utvecklingen. När Ryssland gick in i Georgien 2008 var det en tydlig signal om att de hade en annan inriktning. Det märktes också tydligt i debatten.

Det var några som försökte agera för att Europarådet skulle stå upp för det som är Europarådets kärnfunktion på vår kontinent: att hävda just konventionsgrunderna, att hävda demokrati och att hävda rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna. Att stå upp för det är Europarådets kärnuppgift. Man har också, med domstolens hjälp, muskler för att hävda konventionstexter.

Dessutom bistår ett antal andra organ runt omkring när det gäller att driva på för och hålla i det som är Europarådets kärna. Jag tycker att det är en fråga om vår utgångspunkt viktig profil – hävda Europarådets kärna, värna Europarådets kärna och håll i den! Blanda inte ut den, för då tappar man kraften i det uppdraget. Där stod man och vägde.

Jag tillhör dem som 2011 hade förmodligen att för den parlamentariska församlingen följa Ungern under ganska lång tid, för att se deras utveckling när det gäller kärnfrågorna – konventionen och konventionsunderskrifter, demokrati, rättsstat och mänskliga rättigheter.

Jag tillhörde dem som föreslog att man skulle öppna en granskning av Ungern 2011. Vi kunde nämligen se tydliga tecken som pekade i riktning mot att vissa delar var hotade. Jag beklagar att man då inte var beredd att göra det.

Sedan kom invasionen av Krim och östra Ukraina 2014. Vi mötte krimtatarer, ledamöter i det ukrainska parlamentet, som inte längre kunde vara kvar på Krim. Tidigare hade vi mött oppositionen i Belarus och bjudit in dem till olika aktiviteter. När de sedan återvände till Belarus fängslades de. Det var redan då ett tydligt grepp från Lukasjenkos sida, och därför är Belarus inte medlemmar.

Det som hände kring Krim 2014 var en rejäl fajt för att säkerställa att Europarådet använde de muskler att utfärda sanktioner som just Europarådet har, muskler som OSSE inte har eftersom konsensus där är hela idén. Rösträtten och närvarorätten i kommittéer liksom deltagande i valobservationer med mera togs bort från den ryska delegationen.

Det var en tydlig markör: Vi står upp för värdena, och vi står upp för grunderna. Ryssland har överträtt de regelverk som de själva har skrivit under, och vi använder våra muskler för att markera och också hävda värdena gentemot andra medlemsstater som har haft en tendens att följa efter det ryska agerandet. Putin har öppnat dörren för flera som säger ”jaja, Europadomstolen i all ära, men vi har en egen domstol som tar över ett domslut från Europadomstolen”. Andra har följt efter. Även när det gäller foreign agents-lagar har andra följt efter.

Det man kan se är att vi missade möjligheten att fortsatt vara tydliga mot Ryssland och därmed mot andra stater som följer i Rysslands spår på den politiska vägen. I stället försökte man med olika metoder att hitta sätt att blidka Putin, Kreml och Ryssland.

År 2019, med 118 röster mot 62, röstade den dåvarande församlingen för att släppa tillbaka Ryssland men också för att ta bort en del av Europarådets möjligheter till sanktioner. Det var ett omtag som gjorde att den parlamentariska församlingen inte längre hade den kraften. Man gav upp den möjligheten, och det är det som ligger bakom att Europarådet i dag inte är riktigt lika kraftfullt som det en gång var när man visade att man vågade använda sina sanktionsredskap, sina muskler.

Vi beklagar att Europarådet valde att gå den vägen. Jag vet att ministerrådet initierade det och att dåvarande generalsekreteraren med flera fanns med, men det var också den väg som Europarådets parlamentariska församling valde.

Under punkt 1 i reservation 2, som jag vill yrka bifall till, lyfter vi just vikten av att ministerkommittén agerar. Med Ryssland ute ur Europarådet är det viktigt att man agerar för att dels hävda Europadomstolens domslut

och mänskliga rättigheter, dels gör ett omtag när det gäller sanktionsredskapet.

Europarådets kraft och förmåga är inte att vara enbart en samtalsklubb. Sanktionsredskapet är viktigt, och därför bör man försöka återta den makt man gav upp för att bjuda Ryssland välkommen tillbaka. Detta är en viktig signal för Europarådet så att man kan agera innan nästa land går över gränsen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 och till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 9 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Det fanns en tid före den 24 februari 2022, och det finns en tid efter. Rysslands brutala invasionskrig mot Ukraina har för evigt förändrat världen till det mycket sämre. De humanitära konsekvenserna av kriget går inte att överblicka, och antalet offer går inte att räkna då siffrorna ändras varje dag. Det är människor som har tvingats lämna sina hem, sårade människor, skadade människor, våldtagna människor, dödade människor. Irpin, Butja och Mariupol är namn som ofrivilligt har blivit symboler för den barbariska ondskan.

Herr talman! Rysslands krig i Ukraina dominerade Europarådets agenda under året 2022. Beslutet att suspendera Ryssland enligt artikel 8 togs den 25 februari av ministerkommittén efter samråd med den sammansatta kommittén som består av representanter för medlemsstaternas regeringar, delegationsledarna för de nationella delegationerna och ordförandena för kommittéerna i den parlamentariska församlingen.

Den 14 och 15 mars 2022 höll Europarådets parlamentariska församling en extrainsatt session där det enhälligt antogs att Ryssland inte längre kunde vara medlem i Europarådet. Församlingen uttryckte också sitt orubbliga stöd för Ukrainas suveränitet, oberoende och territoriella integritet. Dagen efter, den 16 mars, blev Ryssland uteslutet ur Europarådet.

Med facit i hand borde uteslutningen ha skett mycket tidigare, redan när Ryssland ockuperade Donetsk- och Luhanskregionerna och Krimhalvön 2014 – eller ännu tidigare, 2008, när Ryssland angrep Georgien och ockuperade Abchazien och Sydossetien. Ryssland har under hela sin tid som medlem i Europarådet visat att landet befinner sig mycket långt från organisationens värderingar och mycket långt från respekten för demokratin, de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Här följer några exempel:

År 2017 undertecknade Putin en lag om avkriminalisering av familjevåld; 358 av dumans ledamöter röstade för och endast tre emot.

Några år tidigare förbjöds så kallad ”homopropaganda” för minderåriga, vilket bara var en förevändning att utöva ännu hårdare förtryck mot hbtq-personer och begränsa deras rättigheter.

År 2012 infördes en lag, med skärpning 2017 och 2020, som ger ryska myndigheter möjlighet att klassificera organisationer, medier och personer som utländska agenter och stänga deras verksamhet, vilket strider mot Europakonventionens bestämmelse om föreningsfrihet.

Putinregimens aktioner mot journalister, advokater, universitet och opposition har slagit hårt mot det civila samhället. Oberoende journalistik har kriminaliserats, organisationer som står för mänskliga rättigheter har förstörts och oberoende politiker sitter i fängelse. Allt detta sker i ett land

som under 26 år var medlem i Europarådet. Detta väcker onekligen frågan om hur länge Europarådet ska vänta innan det agerar mot medlemsländer som gång på gång bryter mot Europarådets grundprinciper, det vill säga demokratin, respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer. Och sådana medlemsländer finns.

Azerbajdzjan har sedan november 2022 blockerat Latjinkorridoren, som är den enda förbindelsen mellan Nagorno-Karabach och Republiken Armenien. Situationen för de 120 000 människorna som bor på andra sidan blockaden kan beskrivas som en humanitär katastrof. De kan inte röra sig fritt. Tillgången till mat och mediciner är mycket begränsad eftersom i princip inga leveranser tillåts ske genom blockaden. Det uppstår också ideliga avbrott i el- och gasförsörjningen.

Enligt trepartsavtalet från den 9 november 2020 ska Latjinkorridoren stå under Ryska federationens fredsbevarande trupper medan Azerbajdzjan ska garantera säker rörlighet för människor, fordon och varor i båda riktningarna. Själva begreppet ryska fredsbevarande trupper är en oxymoron, eller självmotsägelse. Det enda Ryssland gör där är att bevaka sina egna intressen.

Trots att Internationella brottmålsdomstolen i februari antog en bindande provisorisk åtgärd enligt vilken Azerbajdzjan ska säkerställa obehindrad rörlighet för människor, fordon och transporter längs Latjinkorridorens båda riktningar har åtgärden inte verkställts än, och 120 000 människors lidande fortsätter. Europarådet måste agera! Omvärlden måste agera!

Herr talman! Rysslands brutala invasionskrig mot Ukraina har fört Europarådets medlemsländer samman, och under 2022 har vi enats i inte mindre än sju resolutioner som bland annat handlar om hjälp till Ukraina, hjälp till ukrainare som har sökt skydd utomlands, hjälp till kvinnor och barn som har blivit utsatta för brutala våldtäkter av ryska armén, men också om sanktioner mot Ryssland och ansvarsutkrävande för Rysslands brott mot folkrätten. Ansvar ska utkrävas från förövarna och från dem som har beordrat krigsbrotten. I ljuset av detta är arresteringsordern utfärdad av Internationella brottmålsdomstolen i Haag mot Vladimir Putin välkommen.

Europarådet har också beslutat om en resolution om upprättande av en tribunal mot aggressionsbrottet, det vill säga det individuella ansvar som Putin och andra ryska politiker i ledande ställning har för Rysslands användning av våld i Ukraina. I kärntruppen som arbetar för att tillsammans med Ukraina inrätta en tribunal med jurisdiktion över aggressionsbrottet ingår också Sverige. Det är oerhört viktigt för Ukraina som stat och de människor som har fallit, och faller, offer för Rysslands krigsförbrytelser att få rättvisa och upprättelse. Det är också viktigt för upprätthållandet av den regelbaserade världsordningen.

Herr talman! Slutligen vill jag tacka mina kollegor i Europarådets svenska delegation och rikta ett särskilt tack till Petra Sjöström och Johanna Ingvarsson från riksdagens internationella kansli för deras ovärderliga stöd.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU17

Barn och unga inom socialtjänsten
föredrogs.

Anf. 10 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Herr talman! Stockholm, där jag bor, där jag har valt att leva med min familj, har skakats av fruktansvärda våldsdåd den gångna helgen.

Vid 22-tiden på fredagen larmades polisen både till Jordbro och till Solna på grund av skottlossningar. I Jordbro sköts en man i 20-årsåldern, och i Solna sköts två män i 20-årsåldern.

Tidigt på lördagskvällen sköts ytterligare fyra personer vid tunnelbanestationen i Farsta centrum. En 15-årig pojke dog, och en man i 45-årsåldern avled senare av sina skador. En kvinna och ytterligare en pojke i 15-årsåldern har vårdats på sjukhus.

21 skott ska ha avlossats med automatvapen. De två anhållna unga männen är kända av polisen sedan tidigare.

Herr talman! Varje gång någon förlorar en närstående som en följd av gängens hänsynslösa våld blir vi påmind om att det inte finns någon viktigare uppgift för politiken än att ta tillbaka tryggheten i Sverige. För det krävs fler poliser, effektivare verktyg att bekämpa brotten och skärpta straff som ger brottsoffer upprättelse, och rättvisa kan skipas. Men det behövs också förebyggande åtgärder.

När socialutskottet samlades för forskningsdag i torsdags var temat Brottsförebyggande sociala insatser. När man lyssnar på forskarna är det tydligt att det är trygghet i det lilla som har förutsättningar att skapa trygghet i det stora. Det är ingen nyhet för oss kristdemokrater, men den viktigaste brottsförebyggande faktorn är att skapa förutsättningar för starka, trygga och väl fungerande familjer så att barn och unga i Sverige får växa upp under trygga och goda förhållanden.

Betydelsen av närvarande föräldrar som ger barnen närhet och kärlek, som tränar dem i empati, fostrar dem att följa lagar och regler och som förmedlar goda värderingar, som får barnen att vilja göra rätt, att göra gott och att behandla andra med respekt är avgörande för att vi ska kunna skapa ett tryggare Sverige. Mycket handlar om etik och moral, och det handlar om värderingar och självkontroll. Och här menar jag att insatser för barn och unga inom socialtjänsten spelar en stor roll och kan spela en än större roll än i dag. Det är nämligen de tidiga insatserna som riktar sig till både barnen och föräldrarna som är mest verkningsfulla för att förebygga brott.

Herr talman! Satsningen på föräldrastödsprogram byggs nu ut med syfte att stärka föräldrastödet, med målet att de ska bli fler och kunna finnas i landets samtliga kommuner. Fler öppna stödformer inrättas exempelvis vid familjecentralerna som byggs ut. Regeringen ser behov av ökad samverkan mellan mödravårdscentral, barnavårdscentral, barnomsorg och skola, och inte minst behöver vi vidareutveckla det förebyggande arbetet genom fler hembesöksprogram inom BVC i fler delar av landet.

Riktat föräldraskapsstöd i grupp för föräldrar med normbrytande beteende behöver prioriteras eftersom detta stöd kan ha en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet. Det behövs särskilda föräldrastödsprogram anpassade för fäder. Naturligtvis är familjerådgivningen viktig och bör er-

bjudas i samtliga kommuner. Syftet är att lösa konflikter som annars riskerar att leda till splittrade familjer med det lidande som det många gånger medför för barn och vuxna.

Herr talman! I de fall där familjen brister och barnets bästa motiverar att vård och fostran ges utanför det egna hemmet är det Kristdemokraternas ambition att barnet så långt som möjligt ändå ska få växa upp i hemliknande förhållanden. Därför är det viktigt att vi skapar förutsättningar för fler familjehem samtidigt som vi stärker de familjehem som finns så att sammanbrott kan undvikas och barnen får möjlighet att stanna i ett hem där de kan få en trygg uppväxt.

Statsbidrag till kommunerna för subventioner av familjehemsplacementer är en sak, men det krävs fler åtgärder. Det ekonomiska stödet till de familjer som väljer att bli familjehem behöver stärkas, så även stödet till familjehemmen för själva uppdraget.

Därför beslutade regeringen den 19 april i år att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla stödet till kommunerna i deras stöd och kontakt med familjehem. Det pågår också ett arbete sedan tidigare för att skapa bättre förutsättningar för familjehemmen och för att få fram fler familjehem. Ett regeringsuppdrag på det området ska återrapporteras senast den 31 oktober.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag påminna om att det är Kristdemokraternas och den borgerliga regeringens ambition att stärka barns rättigheter. Det gäller inte minst rättigheterna för barn som farit illa, som exempelvis fått uppleva våld från närstående.

Riksdagen har under innevarande riksmöte riktat ett tillkännagivande till regeringen när det gäller barnets bästa vid fortsatt vård enligt LVU. Det innebär att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag som syftar till att stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten för barn och unga. Det har regeringen också för avsikt att göra.

Samtidigt bereds just nu i Regeringskansliet exempelvis frågan om vårdnadsöverflyttning, frågan om ökat skydd för barn när det gäller umgängesrätt för en förälder som har utövat våld och frågan om att både barn och vårdnadshavare som utgångspunkt ska ha rätt till ett juridiskt biträde när frågan om vårdnadsöverflyttning prövas. Jag ser fram emot att se resultatet av detta beredningsarbete.

Rättsfall som "Lilla hjärtat" och även fallet med åttaårige Tintin, som hittades död hemma hos sin pappa i början av detta år efter att pappan beviljats umgänge med sonen trots allvarliga varningssignaler, visar på att det kan vara livsavgörande att barnperspektivet får vara vägledande. Barnets bästa behöver tillmätas större betydelse i Sverige framöver.

(Applåder)

Anf. 11 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag reagerade när ledamoten inledde sitt anförande om barn och unga inom socialtjänsten med att beskriva beteenden hos kriminella ungdomar. Det är *en* del av hela socialtjänsten, och det är det som jag vill ställa frågan till ledamoten om. Jag upplever nämligen att debatten i dag handlar om att socialtjänsten ska användas som ett verktyg mot kriminella beteenden hos barn och unga.

Socialtjänsten handlar lika mycket om inte mer om tidiga insatser för små barn och familjer. Och då handlar det inte enbart om föräldrastöd

till socioekonomiskt svaga områden. Det handlar också om stöd till barn och familjer med någon form av funktionsnedsättning som leder till depressioner och suicidförsök hos unga flickor och pojkar. Jag upplever att debatten gör att vi får en förskjutning som gör att vi glömmet alla barns rättigheter och fokuserar på hur vi ska begränsa vissa barns rättigheter.

Prot. 2022/23:123

13 juni

-----

*Barn och unga inom
socialtjänsten*

Anf. 12 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Det jag gjorde i mitt anförande var att försöka visa att jag tar människors oro över otryggheten i Sverige på mycket stort allvar. Jag försökte också visa att vi kristdemokrater förstår att för att vi ska kunna skapa ett tryggt samhälle behöver vi fler poliser, skärpta straff och effektivare verktyg för polisen, men vi behöver också komma till rätta med roten till problemet.

Vi kristdemokrater beskylls ofta för att bara prata om hårdare tag. Som ordförande för socialutskottet känner jag ett stort ansvar att tala om det viktiga som socialtjänsten gör i form av exempelvis föräldrastödsprogrammen. Det glöms ofta bort i debatten att det är trygga och starka familjer som är grunden för det trygga samhället. Vi som representerar regeringens samarbetspartier menar att socialtjänsten behöver få ett tydligare förebyggande uppdrag. Vi menar att kommunerna ska ha ett tydligare uppdrag att verka brottsförebyggande, för ska vi göra Sverige tryggt på riktigt måste hela samhället vara berett att motverka brottsligheten. Kan jag bidra i det arbetet som ordförande för socialutskottet kommer jag att fortsätta göra det.

Anf. 13 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är klart att jag också känner otroligt stor oro över det som sker i samhället i dag.

Det är väl det här som är roten till problemet. Hur kommer vi åt det? För mig handlar det om att stärka medarbetarna i socialtjänsten och se över socionomutbildningen. Just nu pågår en sådan utvärdering, och det visar sig att man upplever att medarbetarna som kommer ut och jobbar inte har den kompetens de behöver för att kunna klara av det grundläggande arbetet i socialtjänsten. Det behövs mer forskning, och det behövs mer vidareutbildning.

I sitt svar om förebyggande kom ledamoten tillbaka till att bara verka brottsförebyggande. Ja, det är socialtjänstens ansvar. Men då är vi tillbaka igen: Tidiga insatser till små barn handlar ju inte om att barn som föds är kriminella, utan det handlar om att ge tidigt stöd till barn som behöver särskilt stöd för att de ska må bra och inte få problematisk skolfrånvaro eller drabbas depression som leder till suicid. Eller suicidförsök – förhoppningsvis lyckas de inte.

Även när ledamoten försöker svara att man har båda tankarna i huvudet landar vi i att det är brottsförebyggande man pratar om. Var är stödet till de barn som inte är brottslingar och som inte har ett kriminellt beteende men som behöver stöd och hjälp i sin vardag?

Anf. 14 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Vi kan vara överens om en hel del saker.

Ledamoten tar till exempel upp oron över socionomutbildningen – att den inte rustar tillräckligt väl för att möta de utmaningar som socialtjänsten

står inför i dag. Det är därför som Tidöpartierna har aviserat att vi behöver se över innehållet i socionomutbildningen så att vi på så vis kan bidra till att stärka socialtjänsten.

Jag håller också med om att barn inte föds till kriminella. Alf Svensson, Kristdemokraternas förre partiledare, brukade ofta påpeka just det – att inget barn föds till kriminell. Men som forskarna sa på forskningsdagen med socialutskottet i torsdags: De bästa brottsförebyggande åtgärderna har ofta inte epitetet brottsförebyggande.

Bra föräldrastödsprogram som når alla, oavsett socioekonomisk grupp, bäddar också för starka och trygga familjer i alla samhällsgrupper. Det gör också att vi skapar förutsättningar för fler barn att växa upp och bli trygga samhällsmedborgare som vill göra rätt för sig och som behandlar sina medmänniskor med respekt.

Anf. 15 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! När jag satt i justitieutskottet önskade jag ofta att få göra det jag gör precis just nu: debattera barn och unga inom socialtjänsten som ledamot i socialutskottet.

Jag är stolt över hur vi förändrade brottsbalken förra mandatperioden. Men alla vet att om vi ska lyckas med att mota tillbaka den organiserade brottsligheten måste kön in till gängen bort. Där kan socialtjänstens tidiga insatser göra skillnad på riktigt.

Herr talman! Situationen är så utomordentligt allvarlig i Sverige att vi inte kan fastna i en debatt om brottsligheten antingen ska bekämpas här och nu eller förebyggas för framtiden. Vi har haft för många diskussioner om valet mellan hårda och mjuka tag i kriminalpolitiken. Debatten förpestas av förenklingar och påhittade motsatsförhållanden. Det är inte bara fördummande utan även skadligt.

Vi måste göra flera saker samtidigt: Vi måste skydda samhället från brottslingar och ungdomar från brottslighet, och vi måste ta till oss vetenskap med sunt förnuft. Det finns inte utrymme för politiskt spel eller medvetna missförstånd när det sker masskjutningar på öppen gata där barn dör. Tro mig – jag vill att regeringen ska lyckas med att göra Sverige tryggare. Det handlar om vårt land, om oss, våra barn och vår framtid.

Herr talman! Den förra regeringen påbörjade arbetet med att införa kriminalitetsnämnder för ungdomar enligt dansk modell. Det är ett sätt att bryta ny, nödvändig mark i svensk kriminalpolitik. Det är viktigt att detta arbete fullföljs av nuvarande regering.

De danska nämnderna består av en domare samt representanter för polis och kommun. Nämnderna finns i varje polisdistrikt och sammanträder i tingsrättens lokaler. De är en väg till konsekventa och kraftfulla åtgärder mot unga i gängmiljöer, i form av skraddarsydda insatser med noggrann uppföljning av ungas utveckling. Till detta kommer en snabb reaktion om planen inte följs.

Socialtjänsten kommer framför allt i kontakt med barn som inte är ett hot mot andra, men som far mycket illa själva. Det är barn som går runt med en klump i magen för att de lever med missbrukande föräldrar eller blir utsatta för sexuella övergrepp. Det är barn som inte får den omvårdnad som alla har rätt till under uppväxten.

Herr talman! Socialtjänsten kan vända liv i rätt riktning och ibland till och med rädda liv. Det måste väl ses som en av de absolut viktigaste upp-

gifter som utförs i vårt land? Ändå har inte socialtjänsten rätt resurser och verktyg för sitt arbete. Ta bara det att en socialsekreterare inte kan se alla orosanmälningar som gjorts kring ett barn, på grund av att regler om personuppgifter sätter stopp. Storleken på en kommun, personalomsättning och enskilda socialsekreterares minne kan avgöra om ett barn får hjälp eller inte. Så kan vi faktiskt inte ha det!

Det kom ett utrett förslag om hur detta lätt kan rättas till under förra regeringen. Tyvärr får barn illa i onödan innan en ny lag finns på plats. Jag hoppas att regeringen känner pressen, allvaret och brådskan.

Herr talman! Socialtjänsten hade behövt den där förstärkningen på en halv miljard kronor som finns i den socialdemokratiska skuggbudgeten, men i stället stannade regeringens satsning på 10 miljoner kronor för landets alla 290 kommuner att dela på. Pengarna tog helt enkelt slut när höginkomsttagarna skulle ha sitt. Stora ord om socialtjänsten blev en stor skattesänkning till dem med högst inkomster.

Ministrar kan lova allt åt alla, men regeringen kan bara lägga en budget. Vill du se den här regeringens verkliga prioriteringslista? Läs då deras budget!

Herr talman! Föräldrar måste få bättre stöd. De statliga ungdomshemmen måste fortsätta reformeras. Barn måste få psykiatrisk vård som är bättre än i dag. Barn måste få hjälp tidigare. Kring detta har vi många förslag och idéer, men oavsett vilka lagar som stiftas, vilka system som skapas och vilka myndigheter som får uppdragen är det människor som ska göra skillnad i barnens liv.

Socionomer, kontaktpersoner, boendepersonal, familjer som tar emot barn – politiken behöver ert arbete, era idéer och erfarenheter! Ni förtjänar rätt förutsättningar, och framför allt förtjänar barnen att ni får det.

Jag yrkar bifall till reservation 6.
(Applåder)

Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Lantz, för ett engagerat anförande! Vi delar ett brinnande engagemang för att stärka svensk socialtjänst och ser båda betydelsen av att ha en kraftfull socialtjänst som kan göra tidiga insatser och hjälpa människor på väg att hamna på fel bana på rätt spår igen.

Det var en ganska magstark beskrivning att den här regeringen skulle dra fötterna efter sig när man som socialdemokrat lämnar efter sig åtta år av stiltje i reformarbetet på det här området. Äntligen, herr talman, har vi en socialtjänstminister som dedikerat arbetar med att rusta upp svensk socialtjänst och som i detta nu jobbar med att ta fram en helt ny socialtjänstlag som lägger grunden för just det förebyggande, tidiga arbetet som är så viktigt.

Ledamoten Lantz nämnde i sitt anförande frågan om ungdomskriminalitetsnämnder. Det är en jätte viktig, prioriterad fråga. Den är faktiskt så prioriterad att regeringen har stärkt resurserna till utredningen och förkortat utredningstiden. Den nuvarande regeringen snabbar alltså på reformarbetet och ökar tempot, just för att vi ser hur viktigt det är att stärka svensk socialtjänst och inte bara jobba med repressiva åtgärder som ledamoten Lantz gjorde tidigare i justitietskontrollen. Det behövs en stark socialstat och en stark välfärdsstat som ser till att skapa bra förutsättningar för barn och unga och förebygga framtida sociala problem.

Ledamoten Lantz raljerade över det lilla anslaget till kommunernas brottsförebyggande arbete. Det har sagts många gånger i den här kammaren tidigare, så ledamoten Lantz borde nog känna till vid det här laget att de pengarna handlar om att stötta Socialstyrelsen i deras arbete med att vägleda och ge stöd till kommunerna nu när kommunerna från den 1 juli bland annat får lagstadgat ansvar att jobba brottsförebyggande.

Anf. 17 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Ledamoten Johan Hultberg har ju haft diskussioner med mig tidigare här i kammaren och vet att det gjordes väldigt mycket under förra regeringen. Jag tänker att vi snarare ska blicka framåt, framför allt för väljarnas skull. Men det är lite ironiskt att en kollega till Hultberg i justitieutskottet i dag twittrade att när utskottet röstade igenom en produkt som tagits fram av den förra, socialdemokratiska regeringen var vänstern bara ett hinder på vägen. Men det var faktiskt den regeringen som tog fram förslaget som man röstade för i justitieutskottet i dag.

Jag tror att väljarna är väldigt trötta på den här typen av diskussioner. I stället bör vi prata om vad vi kan lära av varandra. Har Hultberg några bra idéer? Vad är på gång? Jag hoppas verkligen att regeringen kommer tillbaka till riksdagen med skarpa och bra förslag.

Vi kan ta socialtjänstlagen som exempel. Den har skjutits upp. Den var beredd och framtagen som förslag under den förra regeringen, och enligt den regeringen var ambitionen att lagen skulle ha antagits här i riksdagen redan under det här året, men nu skjuts det fram till nästa år. Låt oss i stället diskutera hur vi kommer till rätta med de enorma problem som finns, inte minst vad gäller skjutningar och kriminalitet i det här landet! Jag tänker att det är viktigt att fortsätta i den anda som jag upplever har funnits i socialutskottet att försöka vända och vrida på problem tillsammans och ta steg framåt.

Den här regeringen kommer att utvärderas när mandatperioden är slut, i valet. Då får väljarna se vad det blev av allt prat. I den här budgeten ser vi vad det blev; det blev väldigt stora skillnader mellan den socialdemokratiska skuggbudgeten och vad regeringen satsade på.

Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Sveriges utmaningar är så stora att alla goda krafter behövs. Den regering som jag står bakom kommer därför absolut att lyssna på alla goda förslag som eventuellt kommer från oppositionen.

Men när jag läser det betänkande som vi i dag har att debattera, herr talman, ser jag att det är rätt tomt på nya förslag. Det vore välkommet om det kom sådana, för mycket, mycket mer kommer att krävas.

Jag konstaterar dock att regeringens reformagenda är omfattande. Det räcker med att läsa Tidöavtalet för att se hur omfattande insatser som regeringen nu är på väg att göra på område efter område. Det gäller rättspolitikens område, skolans område och det socialpolitiska området.

Det syns också, herr talman, i budgeten. Vi satsar på att ge barn och ungdomar, inte minst i socioekonomiskt utsatta områden, en meningsfull fritid med satsningar på fritidskort. Vi satsar på att ge de elever som kämpar mest i skolan ökade stöd genom satsningar på fler speciallärare och lovskola i tidigare åldrar, för att nämna några exempel.

Herr talman! Vi påbörjar nu ett arbete med att återupprätta arbetslinjen. Det är det mest grundläggande för att förebygga sociala problem långsiktigt. Vi ska se till att människor kommer i arbete och att barn får växa upp i hem där de ser sin mamma och pappa gå upp på morgonen och gå till jobbet. Det är också bara genom arbete som vi får ökade resurser att satsa på fler poliser och fler fältassistenter och mer resurser till skolan.

Om Sverige hade haft samma ekonomiska utveckling och samma tillväxt som genomsnittet i EU hade vi haft 40 miljarder mer i skattekistan att kunna satsa på socialtjänsten, på skolan och på polisen. Men tyvärr stod den förra socialdemokratiska regeringen snarare för en bidragslinje än för en arbetslinje. Detta gör vi nu upp med. Senast i förra veckan presenterades till exempel ett förslag om hur vi kan få ett bidragstak på plats.

Anf. 19 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Frågan till ledamoten Hultberg kvarstår. Vi har en halv miljard avsatt i vår skuggbudget för att satsa speciellt på socialtjänsten så att de kan jobba med förebyggande insatser. Ni har 10 miljoner. Ditt svar handlar om vad ni ska göra med dessa 10 miljoner som 290 kommuner ska vara med och få del av. Det är inte svar på frågan.

Varför lägger vi 50 gånger mer än vad ni lägger på en specialsatsning på socialtjänsten? Svaret är såklart att ni prioriterar på ett helt annat sätt. Hultberg och Hultbergs parti företräder här i riksdagen dem med högst inkomster. När allt kommer omkring är det alltid så det prioriteras.

Vi kan prata vitt och brett, men i slutändan handlar politik om vad man gör – vad man prioriterar, vad man lägger pengarna på och vilken ny lagstiftning man tar fram. Där har vi många idéer. Det är många idéer som nu går i mål som utreddes under den förra regeringens tid och som den här regeringen nu går fram med. Det är bra. Jag har inga problem med att dela ut tack och beröm till politiska motståndare. Vi är överens om mycket, och vi röstar ofta lika.

Men när man påstår att Lena Hallengren satt och rullade tummarna på Regeringskansliet under förra mandatperioden är det helt enkelt inte sant. Jag tycker att Camilla Waltersson Grönvall är en fantastisk person, och jag vet att hon brinner för de här frågorna. Men i slutändan kommer hon att mätas mot vad hon fick gjort. Hur såg budgetarna ut, och vilka framsteg gjorde socialtjänsten? Jag önskar henne all lycka i det arbetet.

Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Här i riksdagen finns sedan många år tillbaka ett tvärpolitiskt nätverk för barnrättsfrågor. Det är ett nätverk där jag och flera andra ledamöter som deltar i debatten ingår.

I förra veckan arrangerade vi i nätverket ett stort seminarium här i riksdagen med anledning av de färskare rekommendationer som FN:s barnrättskommitté har gett Sverige. Vi hade bland annat bjudit in islänningen Bragi Guðbrandsson, som är en av ledamöterna i kommittén, liksom Sveriges socialtjänstminister, min oerhört engagerade partikollega Camilla Waltersson Grönvall.

Men såväl Guðbrandsson och ministern får ursäkta: Det som gjorde absolut störst intryck på mig – och jag vågar påstå på alla oss som följde seminariet – var orden från de modiga ungdomar som under seminariet

höjde sina röster för att vittna om de brister och problem som vi alltjämt har i Sverige när det gäller barns situation och rättigheter.

Jag vill nu ta tillfället i akt att rikta mitt varmaste tack härifrån riksdagens talarstol till barnen och ungdomarna från Rädda Barnens ungdomsförbund, Maskrosbarn, Knas Hemma och Synskadades Riksförbund för att ni berättade om vad ni upplevt under er uppväxt och i era kontakter med socialtjänsten och med vuxensamhället i stort. Det var smärtsamt, men framför allt viktigt, att få ta del av era erfarenheter av att inte bli lyssnade på. Det handlade om diskriminering, om otrygga placeringar och om ständiga uppbrott.

Era berättelser ger bränsle åt mitt och Moderaternas starka engagemang för att stärka barns ställning och för att stärka och utveckla den svenska socialtjänsten. Tack för att ni gav röst åt många barn och unga som annars inte skulle bli hörda!

Herr talman! Moderaterna är Sveriges barnrättsparti. Vi har nu, tillsammans med övriga Tidöpartier, påbörjat ett mödosamt reformarbete för att stärka barns ställning i Sverige. Det är ett arbete som handlar att genomföra ett paradigmskifte för barns bästa och att göra barn till tydliga egna rättighetsbärare. Det är ett arbete som är brett och omfattande och som handlar om alltifrån att stärka det förebyggande arbetet och att ge socialtjänsten bättre förutsättningar att agera tidigt och proaktivt till att höja kvaliteten inom den sociala barn- och ungdomsvården.

Det handlar om att komma till rätta med de rena missförhållanden och allvarliga brister som finns – det måste vi vara ärliga med att säga – inom bland annat Statens institutionsstyrelsens verksamhet. När det gäller det sista är det en mycket prioriterad fråga för regeringen, där en lång rad åtgärder på såväl kort som lång sikt genomförs.

Konkret handlar det bland annat om att ge Sis bättre verktyg för att upprätthålla en trygg, säker och drogfri vårdmiljö liksom att noggrant följa upp det omfattande, ambitiösa och alldeles nödvändiga utvecklingsarbete som är påbörjat inom myndigheten. Men det handlar också om att smalna av det mycket breda uppdrag som Sis har i dag, bland annat genom att flytta ansvaret för dömda ungdomar från Sis till Kriminalvården – något som vi slår fast i Tidöavtalet.

Herr talman! Helgen som gick var på de flesta håll i Sverige alldeles strålände. Det var solsken, glada barn och sång från studentskivor om den ljusnande framtid. Men det var också en väldigt mörk helg. Det var ännu en brutalt blodig och våldsam helg med flera skjutningar, sprängningar och grova våldsbrott.

I Farsta skedde i lördags kväll en massskjutning. Över 20 tomhylsor ska ha hittats – hylsor från skott som avfyrats och som släckte livet på två människor, bland annat en 15-årig pojke. Det var en pojke som inte hann ta studenten och i den ljumma juninatten sjunga om den ljusnande framtid – en pojke som faktiskt inte ens hann börja gymnasiet innan hans liv släcktes.

Nu måste offensiven mot den grova brottsligheten trappas upp. Vi får aldrig vänja oss vid att unga tonåringar skjuter ihjäl och skjuts ihjäl. Vi måste i stället svara med samhällets fulla kraft för att knäcka de kriminella gängerna och för att stoppa deras ständiga nyrekrytering.

Sverige fick i höstas ett välbehövligt regeringsskifte. Väljarna röstade fram en moderatledd regering med det enkla och samtidigt oerhört svåra

uppdraget att få ordning på Sverige. Att knäcka de kriminella gängerna och återupprätta tryggheten i hela vårt land är en av de absolut viktigaste uppgifterna i detta uppdrag. Nu måste ett enormt krafttag tas för att bekämpa och förebygga brott. Både rättsstaten och socialstaten måste mobiliseras, som justitieminister Gunnar Strömmer uttryckte det när han talade på Järvaveckan för någon vecka sedan.

Låt mig nu nämna några ord om de sociala insatser och reformer som regeringen och vi fyra samarbetspartier går fram med.

Först och främst pågår det ett intensivt arbete med att ta fram en ny socialtjänstlag som ger socialtjänsten bättre möjligheter att arbeta proaktivt och förebyggande. Socialtjänsten behöver ha tydliga mandat och verktyg för att kunna agera förebyggande och tidigt. Häromveckan tog vi i riksdagen ett viktigt steg när vi fattade beslut om en sänkt åldersgräns för öppna insatser till barn utan vårdnadshavares samtycke. Det är ett exempel på hur vi ger socialtjänsten en bättre verktygslåda.

Regeringen har också gjort en rad viktiga budgetsatsningar för att stärka det förebyggande arbetet. Omkring 1 miljard satsades i budgeten för 2023 på bland annat föräldraskapsstöd och socialtjänstens brottsförebyggande arbete. Och om bara några veckor, den 1 juli, träder en ny lag i kraft som ger kommunerna ett lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande.

Kommunernas kanske viktigaste verktyg i det brottsförebyggande arbetet är skolan. En lyckad skolgång ökar chanserna till ett gott och självständigt liv med egen försörjning och god hälsa. Därför är jag glad över att den moderatledda regeringen redan bland annat hunnit med att göra angelägna satsningar på fler speciallärare och på lovskola för yngre elever än tidigare och dessutom påbörjat arbetet med att utöka undervisningstiden. Jag är också glad över att regeringen i vårbudgeten presenterade en satsning på skolsociala team. Socialtjänst och skola behöver kroka arm i mycket större utsträckning. Satsningen på skolsociala team kommer att bidra till det.

Herr talman! Det betänkande som vi nu debatterar omfattar en lång rad frågor varav jag nu bara hunnit beröra några få. Jag skulle gärna tala mer om hur regeringen resolut och kraftfullt tar itu med desinformation och hot och våld som riktas mot socialtjänsten och dess medarbetare.

Och om jag inte redan hade överskridit min anmälda talartid hade jag också önskat tala om hur vi moderater vill stärka familjehemmen, om det fortsatta arbetet med en förstärkt lex Lilla hjärtat och om mycket, mycket mer. Men jag nöjer mig med att avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag och göra ett konstaterande.

Jag konstaterar att vi har en lång väg att gå för att stärka barns och ungas ställning och rättigheter i Sverige men att vandrigen nu, sedan regeringsskiftet, är påbörjad. Steg för steg stärker vi barns och ungas rättigheter. Steg för steg förbättrar vi förutsättningarna för barn och unga i Sverige. Steg för steg får vi ordning på Sverige.

I detta anförande instämde Jesper Skalberg Karlsson (M).

Anf. 21 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Johan Hultberg, för ditt anförande! Framför allt tack för din inledning, där du berättade om det gemensamma seminariet som vi hade förra veckan! Jag delar din beskrivning av det tydliga budskap

som ungdomarna gav oss. Det handlade om rätten att bli lyssnad på och om att få berätta sin berättelse. Detta är en av de drivkrafter som jag också har i mitt arbete.

Men det som gjorde att jag valde att begära replik handlar mer om ledamotens prat om en ny socialtjänstlag. Vi vet att det finns förslag om att det ska vara evidensbaserade metoder som ska användas, och det är något som jag brukar återkomma till. Kompetens och stöd utifrån det individuella behovet är jätteviktiga saker. Och det handlar om tidiga insatser för att motverka att barn och unga far illa och på sikt eventuellt, i undantagsfall, omhändertas.

Men det finns något som jag inte riktigt får ihop. Om nu regeringen har fokus på tidiga insatser, som jag ofta hör, undrar jag en sak. I Tidöavtalet finns det en skrivning om att LVU, lagen om vård av unga, ska användas oftare. Åklagare ska kunna fatta beslut om omhändertagande. Var i detta finns det som ledamoten var inne på? Det handlar om kompetens och om att vi ska ha bra metoder. Har åklagare den kunskapen och den kompetensen? Vilka utredningsmetoder har de när de ska fatta ett beslut om omhändertagande av en ung person? Och har de sedan tillgång till familjehem, HVB-hem eller Sis-institutioner som dessa barn och ungdomar behöver i nästa steg?

Det är sådana saker som gör att jag blir orolig, även om regeringen har höga ambitioner. Kommer detta verkligen att landa där vi vill när det gäller barns och ungas rättigheter?

Anf. 22 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Johansson, för möjligheten att fortsätta denna viktiga diskussion! Moderaternas och regeringens ingång är att vi måste göra väldigt mycket mer för att förebygga framtida sociala problem. Då tror jag att det mest grundläggande är, som min ledamotskollega från Kristdemokraterna var inne på, ett gott föräldraskap och en bra skola som ser till att ingen elev halkar efter. Därför var de insatser som jag nämnde i mitt anförande, till exempel fler speciallärare och insatser för att se till att tidigare fånga upp elever som är på väg att halka efter, jätteviktiga.

Men det är också viktigt att vi faktiskt ser verkligheten så som den är. Vi har i dag akuta problem med unga som dras in i djup kriminalitet, och det finns personer som behöver komma bort från de kriminella miljöerna för att få en chans att inte sluta som mördare eller som mördade. Det är bakgrunden till att vi vill se möjligheten att göra fler omhändertaganden och att göra dem tidigare.

Men det är naturligtvis viktigt att man har med sig det som ledamoten Johansson lyfter. Vi behöver göra detta utifrån en stabil grund och gedigna utredningar. Och det behöver noggrant utredas hur det ska utformas.

Men det är viktigt att samhället inte drar sig för att flytta på en ungdom som befinner sig i en väldigt destruktiv miljö. Man kan ha fastnat i kriminalitet eller man kanske växer upp i en ytterst dysfunktionell familj, kanske rent av med kriminella föräldrar eller vad det nu är. Då måste det utifrån barnets bästa – det är det som alltid är vägledande för Moderaterna och för regeringen – bli möjligt att i vissa fall tidigare göra placeringar.

Anf. 23 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Självklart måste vi jobba med att få bort de akuta problem som finns i dag. Men vi får för den sakens skull inte glömma: Hur jobbar vi långsiktigt för att bryta kedjan?

Det jag kan hitta i Tidöavtalet handlar om en ny socialtjänstlag. Jag hoppas också att den kommer att kunna göra någonting. Men frågan är: Hur länge ska vi vänta på den nya socialtjänstlagen? Regeringen har en förmåga att gå fram med väldigt många andra typer av förslag mycket snabbare, men de bygger inte helheten. Det handlar om kompetensen och om barns rättigheter. Jag har inte sett många konkreta lagförslag än.

När det gäller det som vi debatterade för någon vecka sedan är vi överens om att det är bra att man kan ge insatser till unga utan föräldrars medgivande och att man kan ge dem tidigare. Men det finns något som vi inte är överens om där. Jag tycker att tolvåringen i det fallet ska kunna överklaga ett negativt beslut, för barns rätt att komma till tals är som sagt viktig.

Jag fick inget svar på om Johan Hultberg tycker att en åklagare är kompetent och har rätt utredningsmetoder när det gäller den – vad sa ledamoten? – gedigna utredningen vid ett omhändertagande. Har en åklagare den möjligheten? Det var det som var min grundfråga.

Ledamoten efterfrågade i ett tidigare replikskifte fler förslag på hur vi kan jobba med socialtjänsten. Jag vill skicka med att det finns en mängd olika förslag, bland annat från Centerpartiet, i betänkandet. Jag önskar att Moderaterna faktiskt skulle kunna samla fler av oss, så att vi kan hjälpas åt att plocka fram de goda exemplen och så att vi kan jobba på lång sikt. Det vore också fint av regeringen om man inkluderade oss, så att vi jobbar på samma sätt med långsiktiga mål, så att barns rättigheter kommer i centrum.

Anf. 24 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag kan inte, så att säga, teckna firma för regeringen och ansvarig minister. Men min fasta övertygelse är att socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall vill samarbeta brett över parti- och blockgränser i syfte att utveckla svensk socialtjänst och bygga vidare på den kultur som vi har i socialutskottet med ett gott samarbete över partigränserna.

Socialtjänstministern var i utskottet så sent som i dag för att föra en diskussion med utskottet om en annan viktig och angelägen fråga, nämligen om hur vi kan stävja den systemhotande organiserade kriminalitet som plundrar våra välfärdssystem.

Herr talman! Ja, jag svarade att frågan om att nyttja LVU och göra placeringar tidigare noggrant behöver utredas. Exakt hur detta ska se ut kan jag inte svara på i dag. Tidöavtalet är så att säga en reformagenda som beskriver en att-göra-lista för denna regering. Sedan kommer varje punkt där att utredas för hur man i detalj ska verkställa detta utifrån de övergripande målsättningarna som handlar om att stärka socialtjänsten, att pressa tillbaka kriminaliteten, att återupprätta tryggheten, att få fler människor i jobb, att minska utanförskapet och att förbättra integrationen. Det är detta som vi fyra samarbetspartier som står bakom Tidöavtalet har samlats kring, alltså att få ordning på Sverige, för att koka ned det i en mening.

Vi måste bryta kedjan och göra tidiga insatser. Därför är jag så glad att vi från Tidöpartiernas sida redan har gjort en lång rad viktiga satsningar på just tidiga insatser. Föräldraskapsprogrammet är en väldigt elementär och grundläggande insats. Att vara förälder är svårt. Då måste man kunna få hjälp och stöd från samhället, samtidigt som samhället också måste vara glasklart med att man som förälder har ett stort ansvar. Detta föräldraansvar behöver tydliggöras, och det kommer denna regering också att göra.

Anf. 25 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Med tanke på protokollet kan jag inte låta en moderat ledamot stå och säga att Moderaterna är barnrättspartiet. Säger man någonting sådant förpliktar det. Men tittar vi på vad barn i detta land behöver för att de ska tillförsäkras sin rätt till utbildning och bostad kan vi på punkt efter punkt pricka av att det inte är där som Moderaterna satsar sitt krut. Det är inte till kommunerna, för vilka ett stålbad nu väntar i den ekonomiska krisen, som pengarna kommer för att skolan och socialtjänsten ska räddas. Det är inte ett barnrättsperspektiv att satsa på stora skattesänkningar till dem som tjänar mest.

Då måste man ställa frågan: Vilka barn pratar vi om, och vilka rättigheter pratar vi om? Det är en rättighet att bo. Då måste vi diskutera bostadspolitik. Det satsas ingenting där. Stöd till hyresrätter tas bort. Om man tittar på socialtjänstens möjligheter att göra tidiga insatser och göra skillnad är det stora skillnader om man lägger budgetarna bredvid varandra.

Det är inte så att man blir ett barnrättsparti bara för att man säger det, utan man måste faktiskt också leverera.

Min mamma är en klok kvinna. När någon säger att han eller hon vill vara tydlig, brukar hon skrika från tv-soffan: Men var det i stället för att säga det!

Jag lånar hennes klokskap här och får uppmana Johan Hultberg att i ord, handling, siffror och engagemang visa att Moderaterna faktiskt är ett barnrättsparti. Nu har de skrivit på ett avtal enligt vilket det försvåras för tolkning inom sjukvården – att patienter ska göra sig förstådda och förstå läkare. Jag har svårt att se att detta avtal i dess helhet skulle gå i barnrättens riktning.

Anf. 26 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vi har under många år i Sverige haft en utveckling där skuggsamhället har vuxit, där människor har fastnat i ett bidragsberoende som har gått i arv och som har skapat enorma sociala problem. Det är en politik som Socialdemokraterna bär ett väldigt tungt ansvar för. Det är en politik som har lett till att vi har de problem som vi har i dag. Detta behöver vi ta itu med. Nu höjde jag rösten för att kanske vara tydlig.

Men Moderaterna är på riktigt Sveriges barnrättsparti. Vi kan ta frågan om Lilla hjärtat och placerade barn som exempel. Där drev vi stenhårt under förra mandatperioden att barns bästa måste vara ett självständigt rekvisit. Barns bästa måste väga tyngre än de biologiska föräldrarnas rätt till sina barn. Det motsatte sig Socialdemokraterna. Det fick oss att driva fram något så unikt som att riksdagen tillsatte en egen utredning. Det som vi arbetade med då i opposition fortsätter vi med nu i regeringsställning att genomföra.

Vi kommer på område efter område att se till att stärka barns rättigheter. Vi kommer att se till att ge alla barn och ungdomar en bra start i livet. Det börjar, återigen, med trygga föräldrar, bra uppväxtvillkor i familjen, en god skola och en stark arbetslinje. Vi måste på riktigt återupprätta arbetslinjen. Vi kan inte ha hundratusentals människor i Sverige i arbetsför ålder som inte går till arbetet, försörjer sig själva och bidrar till vår gemensamma välfärd.

Vi kan diskutera skattesatser hit och dit och upp och ned, men det viktigaste, ledamoten Lantz, är att få fler människor i arbete. Då måste vi ställa krav på att människor ska anstränga sig. Vi måste göra det mer lönsamt att arbeta. Och vi måste rusta våra barn och ungdomar genom en bra skolgång.

Anf. 27 GUSTAF LANTZ (S) replik:

Herr talman! Det är inte första gången som Moderaterna gör anspråk på epitet eller till och med försöker ta andras. Man kallade sig arbetarparti i valen 2006 och 2010. Det var ett arbetarparti som försämrade för dem som arbetar, för dem som utför hårt arbete inte minst i välfärden, genom sämre a-kassa, sämre sjukförsäkring och sådant som skapar trygghet.

Men låt oss prata om vår tid, där vi står nu. Om man på allvar vill understryka arbetslinjen, som jag är den förste att haka på, varför gör man det då svårare för människor att utbilda sig till vissa yrken? Varför försvårar man för folkhögskolor och för dem som behöver en andra chans i livet när vi har en sådan brist på arbetskraft inom många yrken och samtidigt har många arbetslösa. Den logiska slutsatsen är då snarare att prata om arbetsmarknadspolitik, arbetsmarknadssatsningar och arbetsmarknadsutbildning i stället för att lägga all kraft på att prata om ett bidragstak.

Självklart har människor en skyldighet att försörja sig själva. Men samhället har också en skyldighet att se till att det är möjligt att ta de jobb som finns. Aktiv arbetsmarknadspolitik är en del av SSU:s grundutbildning. Jag kan rekommendera den. Den är fantastisk. De kanske till och med släpper in moderata ledamöter, vad vet jag.

Nu står vi inför en enorm kris i Sverige. Många jobbar inom välfärden, och det är inte så att de som jobbar i välfärden rullar sina tummar. De kommer att behövas där. Vad de skulle behöva är beskedet: Ni kan behålla era jobb. Krisen ska inte behöva betalas med er arbetslöshet.

Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! I budgeten för i år har regeringen prioriterat att höja statsbidragen till kommuner och regioner. Vi gör det i ett kärvt läge. Nu följer vi väldigt noga den ekonomiska utvecklingen – hur inflationen utvecklas och hur kommunernas och regionernas ekonomi utvecklas. Vi vet också att förutsättningarna för kommuner och regioner skiljer sig väldigt mycket åt. Många har gjort enormt stora överskott de senaste åren. Och jag förväntar mig naturligtvis att de använder dessa resurser nu för att trygga anställningar i skolan och i välfärdens kärna.

Politik handlar alltid om prioriteringar. Det handlar om det här i Sveriges riksdag, men det handlar om det också lokalt och regionalt i varje fullmäktigeförsamling.

Jag kan ställa mig frågande till hur Socialdemokraterna hemma i min region kan välja att prioritera sänkta biljettpreiser i kollektivtrafiken fram-

för att behålla sjuksköterskor inom vården. Det är naturligtvis regionledningen i Västra Götaland från Gustaf Lantz parti som får svara på den frågan. Men jag tycker att det är viktigt att faktiskt också peka på det ansvar som man har regionalt och lokalt.

Regeringen kommer, som sagt, att fortsätta att stödja kommunerna i deras arbete för att förebygga sociala problem, kriminalitet och annat. Vi har rullat ut viktiga satsningar hittills med föräldraskapsstöd, med satsningar på att subventionera familjehemsplaceringar och annat för att viktiga sociala insatser inte ska bli en fråga om huruvida kommuner har råd att placera barn eller inte utan att det är behovet som ska styra.

Den regering som jag företräder och står bakom kommer att prioritera att ge våra barn och unga stöd och en bra start i livet genom en god skola. Men vi kommer inte heller att vika en tum från att det måste löna sig bättre att arbeta och stärka drivkrafterna till arbete, samtidigt som vi naturligtvis satsar på att ha just en välutvecklad arbetsmarknadsutbildning så att människor kan ta de jobb som finns.

Anf. 29 CARITA BOULWÉN (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi socialutskottets betänkande 17 *Barn och unga inom socialtjänsten*.

Jag vill börja med att tala om att vi i Sverigedemokraterna står bakom alla våra reservationer men att jag för tids vinning yrkar bifall endast till reservation 23.

Herr talman! Det är omöjligt för mig att stå här i talarstolen i dag utan att beröra några av de senaste tragiska händelserna. I lördags blev tre allvarligt skadade och en pojke på 15 år dödad vid en skjutning i Farsta. I torsdags blev en annan 15-årig pojke dödad i Älvsjö, ihjälhuggen av en jämnårig. Ytterligare en 15-årig pojke blev nyligen knivhuggen till döds i Hammarby sjöstad, även han av en jämnårig.

Gängskjutningar och barn som dödas och dödar har blivit allt vanligare i vårt land. Jag känner både sorg, ilska och förtvivlan. Det får räcka nu! Detta är tyvärr en utveckling som vi i Sverigedemokraterna sedan länge har varnat för medan andra partier under alltför lång tid har blundat för verkligheten och dess allvarliga problem. Kriminaliteten sjunker allt längre ned i åldrarna, så att barn hanterar vapen, och oskyldiga barn och vuxna drabbas när de hamnar mitt i gängens avrättningar.

Nu ingår dock Sverigedemokraterna i regeringsunderlaget, och tillsammans med övriga regeringspartier har vi i Tidöavtalet kommit överens om en rad viktiga åtgärder för att både arbeta förebyggande och ta krafttag mot den grova och eskalerande kriminaliteten i vårt land. Därmed finns det nu förutsättningar att vända utvecklingen. Det kommer inte att vara lätt, och det kommer inte att gå fort, men jag kan lova att vi i Sverigedemokraterna kommer att göra allt i vår makt för att vända detta och få ordning på Sverige igen.

Herr talman! Barnen är vår framtid, och deras behov och rättigheter måste sättas i främsta rummet. De har rätt till en trygg och säker uppväxt, rätt att känna välbefinnande och rätt till utbildning och utveckling.

Jag vill särskilt poängtera den betydelsefulla roll som trygga familjer spelar. Trygga familjer är grundbulten i samhället. Trygga familjer ger barn och unga en viktig plattform att växa och utvecklas på. Det är inom familjen som vi utvecklar våra grundläggande sociala, emotionella och

kognitiva färdigheter. Det är där vi lär oss att bygga relationer, lösa problem och hantera konflikter. En trygg familjemiljö ger barnen tillit, självkänsla och en känsla av sammanhang. Tryggheten inom familjen ger också en grund för att skapa en positiv och hälsosam samhällskultur.

Föräldrar eller vårdnadshavare har ett stort ansvar att ge sina barn kärlek och trygghet samt lära dem värderingar, respekt, empati och ansvarstagande – att vara goda förebilder. De har också ansvar att sätta tydliga gränser och regler. Barn behöver mycket kärlek och samtidigt ramar att förhålla sig till.

För att upprätthålla trygga familjer behöver samhället erbjuda stöd och resurser för föräldraskap och familjeliv, bland annat via mödravårdscentralen, barnavårdscentralen, öppna förskolan, förskolan, skolan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Målet är att alla barn ska få växa upp under trygga förhållanden och att främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden, motverka kriminalitet, missbruk och utanförskap samt upptäcka och skydda utsatta för våld och hedersrelaterat våld och förtryck.

Här behöver skola, hälso- och sjukvård, polis, frivilligorganisationer och andra offentliga och privata institutioner samverka med socialtjänsten. Inte minst behöver föräldraansvaret stärkas, vilket även är en del av Tidöavtalets prioriteringsområden.

Herr talman! Som jag tidigare nämnt är det förebyggande arbetet av oerhörd vikt. Sverigedemokraterna och övriga regeringspartier är överens om att det brottsförebyggande arbetet ska prioriteras på riktigt och att socialtjänstlagen ska reformeras. Jag är därför glad att vi genom Tidöavtalet genomför en rad satsningar som stärker förutsättningarna för just detta.

Krafttag ska tas mot ungdomsbrottslighet med tidiga insatser, ett förstärkt föräldraansvar och ett utbyggt föräldrastödsprogram. Den 24 maj ställde sig riksdagen också bakom utskottets förslag gällande propositionen *En sänkt åldersgräns för öppna insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke*.

Fler öppna stödformer ska inrättas, exempelvis vid familjecentraler. Lagstiftningen mot hedersrelaterat våld och förtryck ska skärpas, och stödet till utsatta ska ökas. En bred reform för att stärka elevhälsan ska genomföras, och det ska finnas skolsociala team och jourkolor eller akutskolor för våldsamma elever.

Det ska införas en nationell insatsstyrka som ska förebygga brott och utbilda socialsekreterare i att hantera unga som begår eller är i riskzonen för att begå brott. LVU ska användas i större utsträckning för att skydda barn från utsatthet och våld. Ungdomskriminalitetsnämnder och särskilda ungdomsfängelser ska inrättas, och Kriminalvården ska vara huvudman för dessa.

Förutsättningen för att kunna bekämpa brott är också att myndigheter kan dela information med brottsbekämpande myndigheter. Det är därför viktigt att sekretesslagstiftningen ändras.

Herr talman! Det är alltså en rad viktiga reformer på gång, men arbetet stannar inte vid det. Fler åtgärder prioriteras, och ytterligare beslut behöver tas fram här i kammaren av både oss och andra utskott.

Socialtjänsten spelar en central roll i arbetet med att säkerställa barns och ungas välbefinnande och att de ges en trygg och stabil miljö att växa upp i. En viktig uppgift socialtjänsten har är att arbeta förebyggande och erbjuda stöd och rådgivning till familjer som befinner sig i svårigheter,

liksom att skydda barn från misshandel, försummelse eller andra former av övergrepp.

Separationer och vårdnadstvister är exempel på situationer där familjer kan behöva extra stöd och rådgivning och där målsättningen måste vara att lösa tvister genom familjemedling och undvika att det hamnar i domstol. I utredningen *En uppväxt fri från våld* föreslås en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Där lyfter man också särskilt fram stödbehov för just föräldrar och barn i vårdnadstvister, allt för att minska risken för trasiga familjer och för att barn och unga ska få bästa möjliga förutsättningar.

Att omhänderta ett barn och flytta det ifrån dess eget hem är en av de mest genomgripande åtgärder samhället kan vidta. Men när behov finns av att placera barn och unga utanför deras biologiska familjer är det socialtjänstens ansvar att säkerställa att dessa placeringar är trygga, att de främjar barnets välbefinnande och utveckling och att de fyller sitt syfte. Kompetens och kunskap ska finnas, och det behöver ske en regelbunden tillsyn i alla led för att säkerställa detta. Som ytterligare ett led i det bör ett nationellt register över familjehem införas. Därefter behöver placeringarna följas upp för att säkerställa att insatserna fått rätt utfall.

Vidare ser vi behov av stärkt kompetens inom socialtjänsten, särskilt vad gäller barnutredningar, familjemedlare och frågor gällande hedersproblematik. Många av de barn och unga som placeras har en trasig bakgrund och behöver trygga, stabila vuxna omkring sig som kan ge dem stöttning och god omvårdnad. Trygghet, stabilitet och förutsägbarhet är oerhört viktigt för alla, inte minst för dessa barn, och det kan vara avgörande för att bryta ett destruktivt beteende.

Vi i Sverigedemokraterna arbetar därför för att fler unga när så är möjligt ska placeras i familjehem, särskilt förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer i stället för på institutioner. Socialtjänsten i många kommuner vittnar dock om svårigheter att rekrytera familjehem och att behålla befintliga, vilket gör att det kan vara svårt att hitta lämpliga placeringsoptioner. Fler placeringar inom Sis hade kunnat undvikas om det fanns andra alternativ.

Herr talman! Därför är det för oss en mycket välkommen satsning att regeringen nu har gett Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla ett stöd till kommunerna i syfte att bland annat öka antalet familjehem och förbättra kunskapen i familjehemsvården.

På Sis-hem placeras de allra mest utsatta. Det är unga som av olika anledningar behöver skyddas – från sig själva och sitt eget beteende, från andra eller från allvarliga brister i sin hemmiljö. Andra placeringar har kanske prövats eller anses inte varar möjliga, eller också finns det inga alternativ. Vi ser ett ökat antal unga med psykisk ohälsa och NPF-diagnoser som placeras på Sis-hem, trots att de borde ha fått vård och behandling inom barn- och ungdomspsykiatrin.

Vi här i kammaren är ju alla medvetna om de mycket omfattande brister som sedan lång tid råder på olika Sis-institutioner. Våld, övergrepp och kompetensbrist är bara några av problemen inom verksamheterna. Den nya regeringen vidtar nu en rad åtgärder mot problemen på Sis-hemma, vilket vi välkomnar och hoppas äntligen ska ge resultat. Det behövs kunskaps- och insatser inte bara för personalen på Sis utan för alla som arbetar

med barn och unga, liksom för dem som utreder, placerar och förhör dem. Det gäller socialtjänst, skola, polis med mera.

Personalen inom Sis behöver också ges rätt verktyg för att förhindra fortsatt kriminell aktivitet och kontakt med gängkompisar och andra kriminella under placeringstiden. Exempelvis behöver vi möjliggöra rums- och kroppsvisitationer vid misstanke om införsel av droger och begränsa tillgången till telefon och surfplatta för att förhindra riskabla kontakter och motverka rymningar.

Vi i Sverigedemokraterna vill se att placerade barn får tillgång till ett barnombud som ska finnas som ett stöd för barnet i kontakten med familjehem och socialtjänst. Alltför många barn upplever att de inte blir lyssnade på. Alla barn har den rätten.

Det finns mycket mer att säga i dessa frågor, men jag har redan överskridit min talartid rejält. Jag stannar därför där.

Anf. 30 JUNO BLOM (L):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

För den stora majoriteten i Sverige är Sverige ett fantastiskt land att växa upp i. Barn omgärdas av kärlek och trygghet redan från födseln, vilket är en faktor som är avgörande för att barn ska växa upp och bli trygga och tillitsfulla.

Samtidigt finns det många barn som lever långt ifrån den verkligheten. Det finns barn som växer upp i hem som i stället för att vara en trygg plats har utvecklats till en brottsplats där våldet ständigt är närvarande. Det finns barn som lever med en enorm oro när de sätter nyckeln i dörren därför att de inte vet vad som väntar dem. Det finns barn som tidigt tvingas lära sig att känna av sinnesstämningar för att kunna freda sig.

I andra fall tvingas barn tidigt lära sig att det är hederskulturens normer och värderingar som gäller. Dessa barn fråntas sina grundläggande fri- och rättigheter. De barn som försöker trotsa hederskulturens normer och värderingar riskerar att utsättas för våld eller tvångsåktenskap eller att föras ut ur landet som bestraffning. Detta fungerar även som en tydlig signal till andra flickor och kvinnor i familjen – så här går det om du ens tänker tanken att inte följa hederskulturens normer. Kravet på lydnad och den tystnadskultur som breder ut sig leder till att utsatta barn lider i sin ensamhet.

Det finns barn som tvingas till umgänge med en våldsutövande förälder och barn som har ett eller flera syskon som tillhör ett kriminellt gäng. Det finns barn som tidigt lär sig att varna för att polisen syns till men som också riskerar att utsättas när andra kriminella gäng markerar för att varna den kriminelle brodern.

För andra barn handlar det om att leta efter alkohol i garderober och köksskåp och om att ta hand om en eller två föräldrar som inte klarar av att ta hand om sig själva eller barnen.

Det finns föräldrar som inte orkar ta sig ur sängen på grund av psykisk ohälsa och barn som tvingas vårda en förälder. Det finns äldre syskon som tidigt blir familjens projektledare med mycket ansvar som aldrig ska läggas på ett barn.

Det finns föräldrar som väljer karriären och det egna sociala livet framför barnen. Ytan kan framstå som perfekt, men sprickorna i fasaden leder till otrygghet för barnen.

Det finns barn som efter år av utsatthet söker stöd och skydd. Det finns barn som väddar om hjälp men som många gånger tvingas bevisa oerhört mycket innan insatser sätts in. Vårdnadshavare har långt ifrån samma krav på sig att bevisa att de är föräldrar med förmåga att ge sina barn en trygg och tillitsfull uppväxt.

Det finns barn som till slut blir placerade utanför hemmet men som även i placeringen riskerar att utsättas för våld och övergrepp när de är i statens vård.

I dag debatteras ett av de absolut viktigaste politikområdena för vår framtid: barns rätt till en trygg barndom och samhällets ansvar att ge stöd när barn är i behov av insatser.

Herr talman! Jag inledde med att säga att Sverige är ett fantastiskt land för de flesta barn att växa upp i. Det är tack vare modiga aktivister och politiker som har gått mot strömmen och vågat bryta ny mark. För 120 år sedan började Ellen Key kräva förbud mot att slå barn. År 1950 blev Sverige första land att införa förbud mot aga i skolan. År 1979 lade den liberala statsministern Ola Ullsten fram propositionen om ett förbud mot barnaga – även när det gällde detta var Sverige det första landet i världen.

Men för alltför många barn är Sverige inte längre ett föregångsland. Ett av tio barn, totalt över 200 000 barn, växer upp med våld i hemmet. Vi har en socialtjänst som går på knäna och socialsekreterare som utsätts för en internationell hotkampanj för att skrämja dem och påverka deras myndighetsutövning.

I dag lever uppemot 500 000 barn och unga i utsatta områden. Där har det uppstått parallellsamhällen där barns, kvinnors och hbtqi-personers rättigheter sätts på undantag alldeles för ofta. Detta är områden där gängkriminalitet och extremister står redo att utöva hot och påtryckningar eller att försöka rekrytera barn.

Det är viktigt att vi nu får ett perspektivskifte i synen på barn och unga, att barnrättsperspektivet stärks och att föräldrarätten utmanas. Det gäller inte minst situationen för barn och unga som omhändertagits. Här finns det viktiga liberala reformer.

De tidiga insatserna är avgörande. Nyblivna föräldrar och deras spädbarn behöver tidiga insatser. Studier från USA och Finland visar på positiva effekter av ökade hembesöksprogram när det gäller nyblivna förstagångsföräldrar. Barn som riskerar att fara illa fångas upp tidigare, och de som kan hamna efter i utvecklingen får stöd och skydd i tid. I de kommuner där man har arbetat med hembesök från personal på BVC och socialtjänsten har besöken lett till tryggare föräldraskap, högre vaccinationsvilja och färre besök på barnakuten samt till att sociala insatser har kunnat etableras mycket tidigare.

Över hela landet behöver nyblivna barnfamiljer få samma möjligheter. Den vilseledande hatkampanj som pågår mot socialtjänsten i Sverige gör det ännu viktigare att tidigt tydliggöra socialtjänstens uppdrag, så att tillit och förtroende finns där när familjer behöver stöd. När andra vill splittra samhället och underblåsa misstron mot socialtjänsten arbetar Liberalerna för att fler ska vara en del av samhället.

Förra veckan lyssnade vi till barn och unga som placerats i samhällets vård. Ingen av oss ledamöter lämnades oberörd. Budskapet var tydligt. Representanten från Maskrosbarn lyfte fram vikten av att få tillgång till en klagomålsfunktion för barn och vikten av att politiker och myndigheter

vidtar åtgärder för att barn ska känna sig trygga i att berätta sin historia när de träffar socialtjänsten. De lyfte även fram hur viktigt det är att barn ska känna att myndigheter tror på deras berättelser om utsatthet, hur viktigt det är att stärka skolan för placerade barn och att skolan och socialtjänsten ska jobba närmare varandra.

Detta är enkla och kloka råd som borde vara en självklarhet för ett land som Sverige, men i stället råder det otrygghet och fortsatt utsatthet för alldeles för många barn. Jag vill tacka representanterna från Maskrosbarn, Rädda Barnen, Knas Hemma och Synskadades Riksförbund för att de verkligen förde utsatta barns talan på ett fantastiskt och berörande sätt.

Det är oerhört viktigt att barn får rätt till en extern funktion dit de kan vända sig när de utsätts för försummelse, våld eller övergrepp när de är placerade. Placerade barn ska omges av trygghet. Det är viktigt att betona att samhällets vård ska ge varje barn rätt att bearbeta den utsatthet som ligger till grund för att barnet omhändertagits av socialnämnden. Barn i placering har rätt till en bra skolgång. Detta är en oerhört viktig investering för barns framtid.

Så ser det dock inte ut i dag för alltför många placerade barn. Rapport efter rapport vittnar om att placerade barn utsätts för övergrepp av personal på till exempel statens låsta boenden. Barn tvingas till placeringar på HVB-boenden som inte fungerar. Barn placeras i familjehem där varken det placerade barnet eller familjehemsföräldern får tillräckligt med stöttning. Insatser för att garantera att barn bemöts med respekt måste göras, för barns liv går inte i repris.

Det är avgörande att vi nu har en regering och ett ansvarigt statsråd som tydligt vill stärka barnrättsperspektivet och genomföra de reformer som faktiskt kan göra skillnad.

Anf. 31 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! Det har varit ett par mycket mörka dagar med barn som har bragts om livet och anhöriga som har förlorat sina kära. Alla är medvetna om att läget är extremt allvarligt och att vi inom politiken måste göra allt som står i vår makt för att stoppa den här brutala utvecklingen. I dag går mina tankar till alla anhöriga som nu tvingas genomlida sitt livs värsta mardröm.

Varje barn, oavsett bakgrund, ska ha rätt till en fin uppväxt som är fri från våld och förtryck – det har vi beslutat i lag. Det är ofta lätt att prata sig varm för barns och ungas rättigheter så länge barnet inte är till besvär, men i samma stund som barnet trampar fel kan det gå fort att tappa riktningen.

Att stärka det förebyggande arbetet är en förutsättning för att våra barn och unga ska ges den grund som krävs för att bygga ett gott liv. Men vi måste samtidigt ha modet att träda in när barn far illa eller själva hamnar på glid. Då måste rätt insatser komma tidigt. Ett barn föds inte med ett vapen i hand eller med en ambition att mörda. Det är en mycket mörk och smärtsam process där det kan finnas många möjligheter att sätta stopp innan katastrofen är ett faktum.

Strukturella samhällsproblem som ekonomisk och social utsatthet är en grogrund som till varje pris måste motverkas, och det förebyggande arbetet måste prioriteras. Vi måste se till att rätt hjälp finns när den behövs. Då krävs att samhället kan erbjuda en kedja av vård för att ge dessa barn en

fin framtid trots deras historia. Socialtjänsten måste få rätt förutsättningar, barn- och ungdomspsykiatri byggas upp och föräldrar få rätt stöd. Alla barn måste också ges självklart utrymme att vara delaktiga i de frågor som berör dem.

Herr talman! Socialtjänsten är en av de viktigaste myndigheterna vi har för att förebygga kriminalitet och ge barn rätt hjälp. Förtroendet är dessvärre många gånger mycket lågt för myndigheten, vilket bidrar till att ett barn når socialtjänsten först när situationen är allvarlig. Det är därför centralt att vi ökar möjligheten för samverkan och ser till att socialtjänsten får möjlighet att möta barn där de befinner sig, både för att kunna bygga förtroende och upptäcka risker i tid.

I Angered i Göteborg har varje högstadieskola fått en socionom och två familjebehandlare. De skolsociala samverkansteam ska hjälpa elever som är i farozonen att gå in i kriminalitet att i stället satsa på skolan. Fokus är elever som har hög skolfrånvaro, är stökiga eller riskerar att dras in i kriminalitet. Eftersom socionomen finns på skolan kan tilliten byggas och socialtjänsten komma in tidigare i processen, vilket gör det lättare att hjälpa de elever som är utsatta.

Vänsterpartiet vill att regeringen ser över möjligheten att inrätta skolsociala samverkansteam med socionomer och familjebehandlare vid samtliga högstadieskolor i socialt utsatta områden. Därför yrkar jag bifall till reservation 12.

Sis och dess verksamhet skulle kunna ha en nyckelfunktion i att ge barn och unga möjlighet till ett bra liv. Men det är ingen hemlighet att Vänsterpartiet har varit mycket kritiskt till Sis med anledning av bristerna i dess verksamhet. Bara under det senaste året har ett flertal rapporter släppts från barnrättsorganisationer som vittnar om hur barn och unga utsätts för kränkningar, hot, våld, sexuella trakasserier och övergrepp. Kritiken har varit minst sagt svidande från så väl Ivo som JO, ja, till och med FN:s barnrättskommitté riktar mycket skarp kritik mot det våld särskilt utsatta barn utsätts för på våra ungdomar. Det här är en fullständigt oacceptabel och ohållbar situation. Vi kan inte tro att våra ungdomar ska komma på rätt bana om de utsätts för våld av dem som fått i uppdrag att hjälpa dem.

Vänsterpartiet delar helt och fullt barnrättsorganisationernas uppfattning att bristerna inom Sis verksamhet är så omfattande att de inte längre går att peka på enstaka förbättringsområden. Verksamheten för tvångsplacerade barn måste ändras i grunden. Vi lade därför fram ett utskottsinitiativ till socialutskottet med tre skarpa krav. Vi vill att hela verksamheten reformeras, vi kräver att regeringen fullföljer det tillkännagivande utskottet gav regeringen om att avveckla avskiljningar och sist men inte minst måste Ivo ges i uppdrag att skärpa tillsynen. Det är med stor besvikelse jag kan konstatera att utskottet valde att avslå vårt initiativ.

En ljusglimt är dock att statsrådet Camilla Waltersson Grönvall som ett svar på våra krav har utlovat att regeringen ska tillsätta en utredning om en organisationsöversyn av hela Sis. Uppdraget ska syfta till att förbättra tryggheten och vården för de barn som behöver samhällets stöd allra mest. Om hon står vid sitt ord är det ett mycket viktigt steg framåt.

Jag vill dock vara tydlig med att vi inte kan luta oss tillbaka under tiden översynen pågår. Övergreppen kommer inte att upphöra bara för att någon ser över verksamheten, och vi kan inte stå med armarna i kors när barn blir utsatta i samhällets namn. Vänsterpartiet kommer därför även fortsätt-

ningsvis att kräva att avskiljningarna förbjuds och att tillsynen ökar, och vi hoppas att vi får med utskottet på de kraven.

Herr talman! Att motverka social och ekonomisk utsatthet och satsa på det förebyggande arbetet är ett modernt, beprövat och forskningsbaserat motgift mot utsatthet och kriminalitet. Det vet egentligen alla. Det är bara det att det krävs lite mer mod och ekonomisk omfördelning för att genomföra det. Men när situationen är så allvarlig som den nu är måste alla medel till för att vi ska få bukt med problemen.

Från 2015 har polisen fått en kraftigt förstärkt budget, något som prioriterats för att polisens arbete är så viktigt. Men socialtjänsten, som har ett minst lika avgörande uppdrag, tvingas i stället genomföra enorma nedskärningar. Att regeringen inte prioriterar att satsa på socialtjänsten är ett mycket farligt val i dessa allvarliga tider.

Vänsterpartiet förväntar sig nu att varje ord som kommer från regeringspartierna om socialtjänsten stöds av ekonomisk täckning. Annars kommer vi aldrig att få stopp på det fruktansvärda våldet eller kunna ge barn det stöd och den hjälp de har rätt till.

Anf. 32 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Barn och unga är vår framtid. De föds inte kriminella, även om det låter så i debatten. Vi måste klara av att ha två tankar i huvudet samtidigt. Vi måste kunna ge stöd till familjer med små barn, lite äldre barn och ungdomar. Det handlar om stöd till föräldrar när omsorgen brister men också om stöd till barn med funktionsnedsättning och deras föräldrar. Det handlar om samverkan mellan olika organisationer – mödravård, barnavård, förskola, skola, socialtjänst och civilsamhälle. Här har vi ett stort arbete att göra. Vi måste jobba med fler insatser tidigt till alla familjer som behöver det för att motverka att barn och unga mår dåligt på grund av psykisk ohälsa. Det leder till depressioner, missad skolgång och ibland till suicidförsök.

Centerpartiet menar att det behövs en rejäl kompetensförstärkning runt om i landet. Socionomutbildningen behöver ses över så att de som kommer ut därifrån är rätt rustade att möta små barn och deras familjer men även ungdomar. Det behöver finnas en bra introduktion för dem som kommer ut på sin första arbetsplats, och det måste ges möjlighet till vidareutbildning. Här behövs nationella riktlinjer så att det blir lika i hela landet. Mer forskning behövs. SBU har visat att det finns kunskapsluckor. På forskarskolan forskar man om annat än det SBU ser, så alltså finns ett behov av mer forskning. Hur man informerar över kommungränserna när barn riskerar att fara illa kan också behöva ses över. Kommunerna måste våga prioritera dessa verksamheter. Ibland måste man kanske skippa ett potthål för att kunna lägga resurser på socialtjänsten.

Herr talman! Omhändertagande av barn och unga ska ske undantagsvis och bara om det tidiga stödet till familjerna inte räcker. Då gäller det att det finns familjehem som ges bra utbildning och ett register över vilka familjehem som finns. Även detta behöver vi ta tag i nationellt.

Vi måste säkerställa att det bli bättre för barnet eller den unga om samhället tar över vården och omsorgen. Så är det inte i dag. Vi hörde tidigare om bristerna i Statens institutionsstyrelses verksamhet: kränkningar, sexuellt utnyttjande och inkorrekta avskiljningar. Även jag skulle gärna se att avskiljningar förbjuds, för så länge de finns kommer de att användas.

Centerpartiet vill också fokusera på vad som sker när ett omhändertagande upphör. Hur har samverkan sett ut i förväg så att den unga är rustad för att antingen gå ut i vuxenlivet vid 18 års ålder eller återvända till sin ursprungsfamilj? I det senare fallet behöver även familjen stöd.

Men även om barnet ska vara kvar i familjehemmet och det sker en vårdnadsöverflytt behöver det också finnas kvar ett stöd som inte är självklart i dag. Barn föds inte till ett kriminellt beteende, utan här har samhället en stor skyldighet att finnas som ett stöd tidigt.

Herr talman! Om jag tittar på det som regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna har gjort hittills och vad man säger i debatter är min upplevelse att man har glömt de små barnen och deras behov. Det som oftast hörs är ett starkt och nästan ensidigt fokus på hårdare tag, på att vräka barnfamiljer, på att ta bort försörjningsstöd och på att information ska kunna delas mellan olika rättsvårdande myndigheter. Detta leder till frågan om personer faktiskt vågar säga det de behöver, om de per automatik vet att allt de säger lämnas vidare.

Omhändertaganden ska göras vid fler tillfällen, och de ska göras av en åklagare som inte har gått den grundutbildning som vi anser är viktig för att jobba inom socialtjänsten. På vilka grunder ska en åklagare kunna fatta dessa beslut? Har åklagaren möjlighet att också göra en placering och sedan följa upp placeringen för att se om det blev bättre vid ett omhändertagande? Det krävs kompetenshöjande åtgärder, och då är frågan om vi ska stoppa in en åklagare här.

Regeringen må ha stora ambitioner – jag har själv jobbat tillsammans med socialtjänstministern, och jag vet att hon har stora ambitioner – men jag är ändå orolig för att det inte kommer att räcka. Det kommer att över-skuggas av mycket annat som sker i regeringens namn där jag upplever att man inte klarar av att ha två tankar i huvudet samtidigt.

Barn har rätt att komma till tals, både när de är små och när de är äldre. Vi behöver se över klagomålsmekanismer, bland annat på Statens institutionsstyrelse. Barn är individer med egna rättigheter, och dessa behöver vi stärka.

Med det yrkar jag bifall till reservation 26.

Anf. 33 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! I förra veckan anordnade riksdagens tvärpolitiska barnrättsnätverk ett mycket efterlängtat seminarium. Det handlade om de rekommendationer som FN:s barnrättskommitté gav till Sverige efter den senaste granskningen. På plats i Förstakammarsalen fanns flera av de organisationer som bidragit till civilsamhällets rapport om sakernas tillstånd i Sverige.

Det var många fina anföranden, och de har nämnts av några tidigare talare här i dag. Ett par av dem fastnade särskilt hos mig, bland annat från en representant för organisationen Knas Hemma. Hon redogjorde för olika erfarenheter av att hamna i samhällets vård och att inte ha bra erfarenheter av det – att inte känna sig trygg och omhändertagen. Hon avslutade med orden: Ni har ansvar för att jag ska få en trygg uppväxt. Det är en bra ingång till dagens anförande.

Det finns många akuta problem som berör barn i Sverige i dag, och vi måste bli oerhört mycket bättre på att tillgodose barns behov av stöd och insatser. Alla barn har rätt till en trygg uppväxt, och när föräldrarna inte

klaras av detta blir samhällets kapacitet helt avgörande. Socialtjänsten, men också skolan, barnavårdscentraler och mödravårdscentraler måste ha resurser och möjligheter att göra nödvändiga insatser i tid. Annars säkerställer vi helt enkelt inte alla barns rätt till en trygg uppväxt, och vi säkerställer inte att alla barn får chansen att utvecklas till sina bästa jag. Kommunernas rop på pengar måste höras.

Herr talman! Barnkonventionen är svensk lag sedan den 1 januari 2020. Men Sverige har fortfarande inte ratificerat det tredje tilläggsprotokollet till konventionen. Det skulle göra det möjligt för barn som upplever att deras rättigheter har kränkts att klaga direkt till FN:s barnrättskommitté. Ett av de viktigaste verktygen för att förverkliga barns rättigheter är just möjligheten att utkräva dessa och få upprättelse. En utredning arbetar just nu för att se över barns möjligheter att utkräva sina rättigheter, och där är ratificeringen av det tredje tilläggsprotokollet en viktig del. Miljöpartiet kommer att följa utredningens arbete, och vi vill att Sverige skyndsamt ratificerar tilläggsprotokollet.

FN:s barnrättskommitté lyfte också bristen på en oberoende klagorättsmekanism i sina rekommendationer till Sverige. Vi borde förenkla förfarandena för att lämna in klagomål inom befintliga mekanismer och säkerställa att alla barn känner till att de har rätt att lämna in klagomål och att erhålla erforderligt stöd för att lämna in klagomål, menade kommittén. I ljuset av både de alldeles nyligen avslöjade missförhållandena på Sishemmen och andra tidigare inrapporterade missförhållanden rörande barn i samhällets vård är detta uppenbarligen något alldeles nödvändigt. Det ska inte krävas ytterligare en vanvårdsutredning.

Under seminariet som barnrättsnätverket anordnade förra veckan talade också en representant för organisationen Maskrosbarn. Hon berättade om sina egna erfarenheter och om varför en barnvänlig klagorättsmekanism behövs. Jag tänkte att jag skulle återge en del av hennes tal. Hon berättade: Jag är ett av många barn som inte hade en vuxen som ville, kunde eller hade möjlighet att strida för mig när jag träffade en myndighet. Det var också den stora anledningen till att jag träffade dessa myndigheter – att jag inte hade tillräckligt många trygga vuxna i min närhet. Jag var inte heller tillräckligt gammal för att strida för mig själv, och jag kände inte att jag hade så mycket att säga till om över vad de ändrade i mitt liv.

Lite senare fortsatte hon med dessa ord: Jag skulle vilja att du tänker dig att du är 13 år och att du för allra första gången har berättat för en vuxen om hur du har det hemma, med föräldrar som utsätter dig för våld. Så nu sitter du på möte på socialtjänsten, och du är livrädd för vad som kommer att hända. Kommer du att flytta från det hem som inte alls är bra men som är det enda du någonsin har haft? Kommer de att berätta för dina föräldrar? Kommer du att flyttas långt från din skola och dina kompisar? Vad vågar du säga till socialsekreteraren som du aldrig tidigare har träffat? Hade inte du då också velat ha en vuxen vid din sida, som stöttade dig, slogs för dig och berättade för dig vilka rättigheter du har?

Herr talman! Slutligen vill jag lyfta ytterligare några områden som dagens debatt berör. Miljöpartiet anser att det behöver uppmärksammas att barn och unga som placeras med stöd av LVU på grund av sexuell exploatering har varit utsatta för ett övergrepp. Stödet för dessa barn och unga måste utformas efter det. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i upp-

drag att utreda om den omständigheten att någon varit utsatt för sexuell exploatering är en rimlig grund för placering på särskilt ungdomshem.

Ett annat område jag vill lyfta allra sist i mitt anförande rör internationella adoptioner och situationen för internationellt adopterade. Också på detta område anordnades nyligen ett riksdagsseminarium där flera olika organisationer framförde sina krav. Bland annat lyftes behovet av rätten till tillgång till dokumentation rörande det egna fallet.

Miljöpartiet anser att regeringen bör låta tillsätta en utredning om hur internationella adoptioner bör organiseras, godkännas, kontrolleras och följas upp samt behoven av författningsändringar vad gäller arkiv och dokumentation av adoptioner till Sverige. Det bör även utredas hur stödet till de internationellt adopterade ska se ut och vem som ska vara ansvarig för detta. Det finns i dag möjlighet till stöd för adopterade som söker efter sina rötter, men det behövs även en översyn av behovet av ett särskilt stöd till de som upptäcker att deras adoption har skett på ett felaktigt sätt. Dokumentation om adoptioner ska därför kunna tillhandahållas en adopterad person. Regeringen bör vidta åtgärder på alla dessa områden.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 38, men jag står naturligtvis bakom samtliga reservationer från Miljöpartiet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)

§ 10 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2023) 240 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en effektiv samordning av den ekonomiska politiken och multilateral budgetövervakning samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1466/97

COM(2023) 241 Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1467/97 om påskyndande och klargörande av genomförandet av förfarandet vid alltför stora underskott

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 juni

2022/23:387 Barns och ungas möjlighet till en bra start i livet

av *Sanna Backeskog* (S)

till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2022/23:388 Bedömning av afghanska medborgares asylskäl

av *Tony Haddou* (V)

till statsrådet *Maria Malmer Stenergard* (M)

2022/23:389 Social dumpning

av *Eva Lindh* (S)

till statsrådet Erik Slottner (KD)

2022/23:390 Kriminalisering av psykiskt våld

av *Sanna Backeskog* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:391 Regeringens vision för personer med funktionsnedsättning

av *Eva Lindh* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

Prot. 2022/23:123

13 juni

-----

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 juni

**2022/23:759 Arbetsförmedlingens nya rutiner för beslut om arbets-
träning och förstärkt arbetsträning**

av *Ciczie Weidby* (V)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:760 Staplade bidrag

av *Fredrik Lundh Sammeli* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2022/23:761 Skattebefrielsen för biogas

av *Matilda Ernkrans* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:762 Industrifisket i Östersjön

av *Andrea Andersson Tay* (V)

till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2022/23:763 Ökade varsel

av *Kristoffer Lindberg* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2022/23:764 Svenska insatser i Gagauzien

av *Joar Forssell* (L)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:765 Beredskap för bränder

av *Fredrik Olovsson* (S)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2022/23:766 Betänkandet Tryggare hem för barn

av *Nadja Awad* (V)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:767 Föräldrars ovillkorliga rätt till umgänge

av *Nadja Awad* (V)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:768 Markering mot Azerbajdzjan

av *Erik Hellsborn* (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

Prot. 2022/23:123
13 juni

2022/23:769 Arbetsförmedlingens upphandlade tjänster
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)
2022/23:770 Torkans påverkan på landets livsmedelsproduktion
av *Mikael Larsson* (C)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.58.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 5 (delvis)
och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsägelse.....	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärenden för bordläggning.....	2
§ 6 Redovisning av skatteutgifter 2023	2
Skatteutskottets betänkande 2022/23:SkU20	2
Anf. 1 BORIANA ÅBERG (M).....	2
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	4
§ 7 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	
under 2022	4
Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU12	4
Anf. 2 JOHAN BÜSER (S).....	4
Anf. 3 BJÖRN SÖDER (SD)	6
Anf. 4 MARGARETA CEDERFELT (M).....	9
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	12
§ 8 Europarådet	12
Utrikesutskottets betänkande 2022/23:UU13	12
Anf. 5 MATTIAS JONSSON (S).....	12
Anf. 6 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V).....	14
Anf. 7 MARKUS WIECHEL (SD)	15
Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (C).....	17
Anf. 9 BORIANA ÅBERG (M).....	19
(Beslut skulle fattas den 14 juni.)	20
§ 9 Barn och unga inom socialtjänsten	21
Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU17	21
Anf. 10 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	21
Anf. 11 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	22
Anf. 12 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	23
Anf. 13 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	23
Anf. 14 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	23
Anf. 15 GUSTAF LANTZ (S)	24
Anf. 16 JOHAN HULTBERG (M) replik	25
Anf. 17 GUSTAF LANTZ (S) replik	26
Anf. 18 JOHAN HULTBERG (M) replik	26
Anf. 19 GUSTAF LANTZ (S) replik	27
Anf. 20 JOHAN HULTBERG (M)	27
Anf. 21 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	29
Anf. 22 JOHAN HULTBERG (M) replik	30
Anf. 23 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	31
Anf. 24 JOHAN HULTBERG (M) replik	31
Anf. 25 GUSTAF LANTZ (S) replik	32
Anf. 26 JOHAN HULTBERG (M) replik	32
Anf. 27 GUSTAF LANTZ (S) replik	33
Anf. 28 JOHAN HULTBERG (M) replik	33
Anf. 29 CARITA BOULWÉN (SD)	34
Anf. 30 JUNO BLOM (L)	37

Prot. 2022/23:123
13 juni

Anf. 31 MAJ KARLSSON (V).....	39
Anf. 32 MARTINA JOHANSSON (C)	41
Anf. 33 ULRIKA WESTERLUND (MP)	42
(Beslut skulle fattas den 14 juni.).....	44
§ 10 Bordläggning.....	44
§ 11 Anmälan om interpellationer	44
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	45
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.58.	46

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2023